

Vuosien 2025–2027 toiminta- ja taloussuunnitelman ja talouden tasapainottamis- ohjelman laadintaohje



Sisällysluettelo

1. HYVINVOINTIALUEEN TOIMINNAN JA TALOUDEN SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT.....	3
1.1. Uudistuminen toiminnan ja talouden suunnittelun lähtökohtana	3
1.2. Hyvinvointialueen talousarvio ja -suunnitelma.....	3
1.3. Valtion rahoitus hyvinvointialueille.....	4
2. KESKI-SUOMEN HYVINVOINTIALUEEN SUUNNITTELURUNKO	7
2.1. Hyvinvointialuestrategia	7
2.2. Strategian toimeenpano-ohjelma	7
2.3. Hyvinvointialueen organisaatio.....	9
3. TALOUSSUUNNITELMAKAUDEN RAHOITUSKEHYS	11
3.1. Valtion rahoitus hyvinvointialueelle.....	11
3.2. Hyvinvointialueen lainanottovaltuus	14
3.3. Rahoituskehityksen mukainen taloussuunnitelma.....	15
4. TALOUSARVIOPROSESSI	19
4.1. Aikataulu ja työvaiheet.....	19
4.2. Talousarvion sitovuus.....	20
5. TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMAN JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISOHJELMAN VALMISTELU	21
5.1. Tuottavuusohjelma ja talouden tasapainottaminen	21
5.2. Palvelusetelien arvojen muutokset	22
5.3. Hoito- ja hoivapalvelujen tuotteistuksen ja laskutuksen perusteiden sekä asiakaspalvelujen ostojen kauttalaskutuksen ja muiden palvelujen laskujen perusteiden valmistelu	23
5.4. Asiakasmaksujen yleiset valmistelun periaatteet	23
5.5. Toimintasuunnitelma ja käyttötalouden budjetointi	23
5.6. Nettobudjetoitavat palvelualueet ja sisäinen kaupankäynti.....	24
5.7. Henkilöstösuunnittelu	29
5.8. Käyttötaloussuunnittelun valmistelu FPM-järjestelmään.....	31
5.9. Hankesuunnittelu	32
5.10. Hankintasuunnittelu.....	32
5.11. Strategiset mittarit	34
5.11.1. Valtuusto- ja hallitustason mittarit.....	35
5.11.2. Toimiala-, vastuualue- ja palvelualuekohtaiset mittarit	35
5.11.3. Asiakastytytyväisyyssmittarit	36
5.12. Riskien arviointi	36
6. INVESTOINTIEN BUDJETOINTI.....	38
7. KÄYTTÖSUUNNITELMIEN LAATIMINEN	40



1. Hyvinvointialueen toiminnan ja talouden suunnittelun lähtökohdat

1.1. Uudistuminen toiminnan ja talouden suunnittelun lähtökohtana

Toiminnan tavoitteellinen kehittäminen ja uudistaminen on yksi strategiamme menestystekijöistä, puhekielessä puhumme ”uudistuminen” -menestystekijästä. Jotta strategiaan tavoitteisiimme päästään, meidän on uskallettava ajatella toimintaamme uudella tavalla ja hyödyntää muutoksen tuomat mahdollisuudet, kuitenkin niin, että olemassa olevaa hyvää ei hukata. Tiukka taloudellinen tilanne vaatii uudistumista, toisaalta vahvaa muutosjohtamista sekä sitoutumista muutokseen. Hyvinvointialueella uudistumisen tulee olla kiinteä osa jokaisen hyvinvointialueen työntekijän työtä ja hyvä työarki on uudistumisen perusta.

Uudistuminen perustuu aluevaltuuston hyväksymän uudistumishjelman mukaisesti kahdelle kulmakivelle: uudelle johtamis- ja toimintakulttuurille sekä yhteisövaikuttavuudelle. Nämä kärjet näkyvät konkreettisesti vuoden 2025 aikana toimintana ja toiminnan kehittämisenä yhdessä kumppaneidemme kanssa.

1.2. Hyvinvointialueen talousarvio ja -suunnitelma

Hyvinvointialueita koskevan lain 115 §:n mukaan aluevaltuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio sekä suunnitelmakaudeksi taloussuunnitelma. Keski-Suomen hyvinvointialueen talousarvio ja taloussuunnitelma laaditaan ajalle 2025–2027. Talousarvion valmistelusta vastaa aluehallitus.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat hyvinvointialueen strategiaa ja edellytykset hyvinvointialueen tehtävien hoitamiseen turvataan. Hyvinvointialueita koskevan lain mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Hyvinvointialueita koskevassa laissa säädetään hyvinvointialueen talousarvion ja -suunnitelman rakenteesta ja sisällöstä. Keski-Suomen hyvinvointialueen talousarvion sisältö laaditaan ottaen huomioon mainittu laki sekä hyvinvointialueen hallintosääntö. Talousarvio sisältää seuraavat osat: yleisosan, käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä investointi- ja rahoitusosan.

Hyvinvointialueen toiminnassa ja taloushoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio ja -suunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden ohjauksen ja valvonnan välineitä. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää aluevaltuusto.

Talousarvion hyväksymisen jälkeen aluehallitus vahvistaa tarkemmat käyttösuunnitelmat talousarvioon perustuen. Käyttösuunnitelmat hyväksytään talousarvion hyväksymisen jälkeen viimeistään alkuvuodesta 2025. Aluehallitus voi vuoden aikana tehdä käyttösuunnitelmaan muutoksia valtuuston hyväksymien määrärahojen puitteissa ja hallintosäännön mukaisesti toimiala- ja vastuualuejohtajat voivat sitovuustason muuttumatta tehdä oman alueensa käyttösuunnitelmamuutoksia.

Hyvinvointialueiden rahoitusmallin vuoksi hyvinvointialueella on hyvin rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa käytettävissä olevaan rahoitukseen. Hyvinvointialueen rahoituksesta lähes 90 % on valtion yleiskatteellista rahoitusta, johon hyvinvointialue ei lyhyellä aikavälillä voi omalla toiminnallaan vaikuttaa. Näin ollen kustannusten hallinta ja niihin vaikuttaminen ovat avainasemassa hyvinvointialueen talouden johtamisessa. Kustannusten hallintaan tullaan kiinnittämään erityistä huomiota talouden seurannassa.

Toimialajohtajien, vastuualuejohtajien ja palvelualuejohtajien tulee huolehtia siitä, että toiminnan määrärahat eivät ylitä. Mahdollisten ylityshien osalta on neljännes- ja puolivuosisikatsauksien yhteydessä raportoitava päätöksistä ja toimenpiteistä, joilla talousarvion ylitykset voidaan välttää talousarviovuoden aikana. Toimialajohtajien tulee samassa yhteydessä raportoida aluehallitukselle, mikäli on tiedossa päätöksiä, jotka vaarantavat talousarvion toteutumisen.

Hyvinvointialueen eri organisaatiotasolla talouden seuranta ja raportointia tehdään kuukausittain. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista seurataan vuoden aikana tarkemmin neljännes- ja puolivuosisikatsausten yhteydessä. Neljännes- ja puolivuosisikatsauksissa toimialat ja vastuualueet esittävät tavoitteiden toteutumisen seurantaan perustuvan käsityksensä tavoitteiden toteutumisesta koko talousarviovuoden osalta. Mikäli toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumaennusteet ovat ristiriidassa keskenään tai talousarvion kanssa, tulee asia saattaa aluehallituksen käsittelyyn. Tarkastuslautakunta sekä hyvinvointialueen tilintarkastaja arvioivat tavoitteiden toteutumista hyvinvointialueita koskevan lain edellyttämällä tavalla.

1.3. Valtion rahoitus hyvinvointialueille

Hyvinvointialueiden talous on osa julkisen talouden suunnitelmaa ja valtion talousohjausta. Hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyttä suhteessa niille määrättyihin tehtäviin arvioidaan julkisen talouden suunnitelmassa, jossa käsitellään hyvinvointialueiden tehtäviä ja velvoitteita, taloutta sekä valtion hyvinvointialuetalouteen liittyviä taloudellisia vastuita. Julkisen talouden suunnitelma ohjaa ministeriöitä niiden valmistellessa hyvinvointialuetta koskevaa lainsäädäntöä ja ohjausta. Julkisen talouden suunnitelma:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165577>

Valtion yleiskatteellisen rahoituksen lähtötason perusteena käytetään hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen käyttökustannuksia, rahoituskustannuksia sekä suunnitelman



mukaisia poistoja ja arvonalentumisia. Käyttökustannuksista vähennetään vuosikohtaisesti hyvinvointialueiden asiakasmaksutulot sekä muut toiminta- ja rahoitustuotot. Hyvinvointialueiden rahoitus pohjaa korotetaan vuosittain arvioidulla palvelutarpeen ja kustannustason kasvulla. Lisäksi kustannustasossa huomioidaan myös hyvinvointialueiden mahdolliset tehtävämuutokset. Tämän lisäksi hyvinvointialueelle myönnetty laskennallinen rahoitus tarkistetaan jälkikäteen vuosittain vastaamaan valtakunnallisesti toteutuneita kustannuksia.

Valtion rahoitus jaetaan hyvinvointialueille laskennallisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien palvelutarvetta ja järjestämisen olosuhteita kuvaavien kriteerien perusteella. Suurimpana rahoituskriteerinä on THL:n tutkimukseen perustuva sosiaali- ja terveydenhuollon sote-palvelutarvekerroin. Osa rahoituksesta määräytyy asukasmäärän, asukastiheyden ja vieraskielisyyden perusteella, pelastustoimen riskitekijöiden perusteella sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen hyte-kertoimen kautta.

Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyessä kunnilta ja kuntayhtymiltä siirtyvien kustannusten ja hyvinvointialueen laskennallisen rahoituksen välistä eroa tasataan epäsymmetrisellä siirtymätasauksella. Laskennalliseen tarveperusteiseen rahoitukseen siirrytään vaiheittain vuoteen 2029 mennessä.

Hyvinvointialueet päättävät itsehallintonsa nojalla yleiskatteellisen valtion rahoituksen ja toimintatulojensa käytöstä ja kohdentamisesta. Hyvinvointialue voi itsenäisesti ohjata rahoitusta toiminnassaan sinne, mihin se palvelujen järjestämisen kannalta nähdään tarkoituksenmukaisimpana. Hyvinvointialue voi tuottaa palveluja joko itse, yhteistyössä muiden hyvinvointialueiden kanssa, hankkimalla niitä markkinoilta tai asiakkaille annettavien palveluseleiden kautta. Hyvinvointialueen on kohdennuksia tehdessään varmistettava euromäärältään kiinteänä myönnetyn valtion rahoituksen riittävyys kaikkiin hyvinvointialueen tehtäviin ja velvoitteisiin.

25.4.2024 julkaistussa julkisen talouden suunnitelmassa esitetty laskelma ennakoii, että hyvinvointialueiden valtion rahoitus ei riittäne kattamaan hyvinvointialueiden toiminnan kustannuksia myöskään kehyskaudella. Sen mukaan julkisen talouden suunnitelman mukaisella valtion rahoituksella hyvinvointialueiden yhteenlaskettu kertynyt alijäämä vuoden 2026 lopussa on - 2,8 Mrd. euroa. Laskelmassa on huomioitu hyvinvointialueiden omat sopeutustoimenpiteet kuluvalle vuodelle. Hyvinvointialueiden tuloja ja menoja kuvaavassa laskelmassa on siten ennakoitu, että hyvinvointialueet eivät pysty kattamaan alijäämiään eikä rahoitus siten ole riittävä hyvinvointialueiden tehtävien ja velvoitteiden hoitamiseen. Samaan aikaan julkisen talouden suunnitelmassa on todettu, että hyvinvointialueiden tulee kattaa taseeseen kertyneet alijäämänsä lain edellyttämässä määräajassa, eli vuoden 2026 loppuun mennessä. Tältä osin julkisen talouden suunnitelman tekstiosiot alijäämän kattamisesta ja rahoituksen riittävydestä sekä taloudellinen arvio hyvinvointialueiden tuloista ja menoista ovat ristiriitaisia keskenään.



Taulukko 20. Arvio hyvinvointialueiden tuloista ja menoista 2023–2028, mrd. euroa

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Toimintakulut	28,2	29,3	30,3	31,3	32,3	33,2
muutos, %		3,8 %	3,6 %	3,2 %	3,0 %	3,0 %
Toimintatuotot	4,2	4,6	4,9	4,8	4,7	4,7
muutos, %		11,1 %	5,2 %	-2,4 %	-1,4 %	0,2 %
Toimintakate	-24,0	-24,6	-25,4	-26,5	-27,6	-28,5
muutos, %		2,6 %	3,3 %	4,3 %	3,8 %	3,4 %
Valtionrahoitus	23,2	24,1	26,2	27,1	27,9	28,0
josta jälkikäitelarkistus			1,5	1,4	1,4	0,5
Rahoitustuotot ja -kulut	-0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
Vuosikate	-0,8	-0,6	0,6	0,4	0,1	-0,7
Poistot	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Satunnaiset erät	-	-	-	-	-	-
Tilikauden tulos	-1,4	-1,2	-0,0	-0,2	-0,5	-1,5
Tulorahoituksen korjauserät	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Käyttöomaisuusinvestoinnit	1,0	1,1	1,0	1,0	0,9	0,8
Rahoitusosuudet ja myyntitulot	-	-	-	-	-	-
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1,6	-1,7	-0,4	-0,5	-0,8	-1,5
Lainakanta	5,8	7,0	7,4	7,9	8,7	10,3

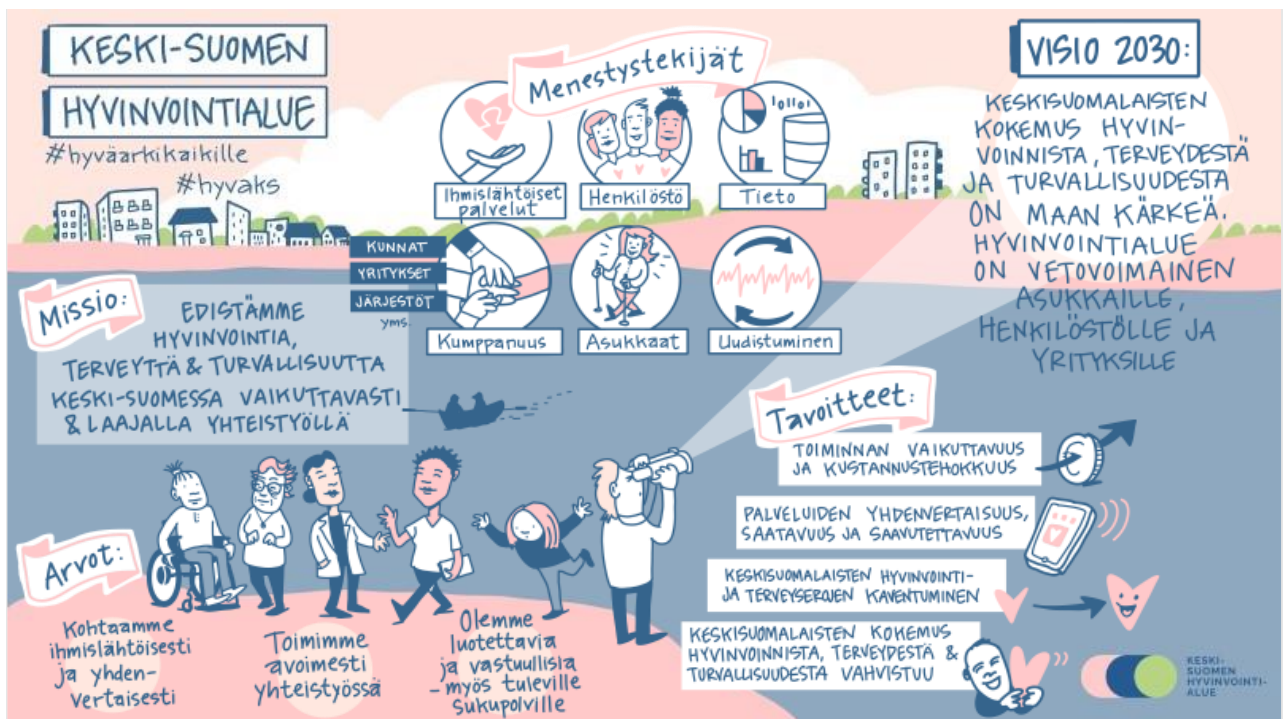
Julkisen talouden suunnitelman mukaiset uudet sopeutustoimet ja velvoitteiden keventäminen eivät korjaa hyvinvointialueiden rahoituksen perusongelmaa eli velvoitteisiin nähden alimitoitettua rahoitusta, koska rahoitusta leikataan vastaavasti. Keski-Suomen hyvinvointialueen osalta tehtävämuutosten vaikutukset tarkoittavat arviolta noin 20 (vuonna 2025) - 30 M€ (vuonna 2028) rahoituksen leikkausta. Lisäksi on vaara, että taloudelliset säästöt on ylimitoitettu siihen nähden, mitkä ovat muutosten todelliset kustannusvaikutukset. Tämän verran hyvinvointialueen toimintaa tulee sopeuttaa rahoituksen vähentyessä.



2. Keski-Suomen hyvinvointialueen suunnittelurunko

2.1. Hyvinvointialuestrategia

Aluevaltuusto on päättänyt Keski-Suomen hyvinvointialuestrategiasta 14.6.2022 ja hyvinvointialueen johtamisen tulee hyvinvointialuelainkin mukaan perustua hyvinvointialuestrategiaan.



Lisää strategiasta osoitteesta: <https://hyvaks.fi/hyvinvointialue/strategia>

Vuosille 2025–2027 laadittavan suunnitelman toiminnan ja talouden tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiassa määritellyjä pitkän aikavälin tavoitteita.

2.2. Strategian toimeenpano-ohjelma

Strategian toteutumisen tueksi on laadittu strategian toimeenpano-ohjelma, johon on nivottu lakisäätöisiä suunnitelmia, mutta myös muita toiminnan ja sen johtamisen kannalta keskeisiä suunnitelmia tai linjauksia.



Strategian toimeenpano-ohjelmaan kuuluvat seuraavat kokonaisuudet

- **Järjestämisen linjaukset:** yleiset periaatteet pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnalle, joiden on ohjattava talouden ja toiminnan suunnittelua.
- **Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelma** kokoaa eri ikäryhmille suunnatut hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen suunnitelmat yhteen ja määrittää lähivuosien tavoitteet tälle työlle.
- **Digitalisaatio-ohjelma** vahvistaa kykyämme hyödyntää digitalisaation mahdollisuuksia.
- **Henkilöstöohjelma** linjaa henkilöstöä koskevaa päätöksentekoa ja johtamista.
- **Osallisuusohjelma** määrittää osallisuuden tavoitteet, toimintatavat, yhdyspinnat, yhteistyön ja kehittämisen painopisteet.
- **Tieto-ohjelma** vahvistaa tiedolla johtamisen edellytyksiä hyvinvointialueellamme.
- **TKKI-ohjelma** tuo tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatiot aiempaa lähemmäs henkilöstömme arkea.
- **Uudistumisohjelma** ohjaa meitä uudistamaan ja kehittämään toimintatapojamme yhdessä kumppaneittemme kanssa sekä johtamaan tuota uudistumista kohti ihmislähtöistä Keski-Suomea
- **Tuottavuusohjelma** liittyy strategian toimeenpano-ohjelmaan tiiviisti, sillä toiminnan uudistumisella ajatellaan olevan myös myönteisiä vaikutuksia tuottavuuteen sekä muutoinkin talouteemme.

Strategia sekä strategian toimeenpano-ohjelma tulee huomioida toiminnan ja talouden suunnittelussa ja osoittaa vastuualueittain, kuinka strategian toimeenpano-ohjelma on otettu huomioon toiminnassa ja toimenpiteissä sekä niistä odotettavina hyötyinä palvelujen ja toimintojen sujuvuuteen, yhteensopivuuteen tai tuottavuuden nousuun.

Palvelualueiden osalta kirjataan keskeiset toiminnan painopistealueet ja niiden liittyminen strategian toimeenpano-ohjelmaan sekä aluehallituksen priorisoimiin tavoitteisiin.

Aluehallituksen priorisoimat tavoitteet vuodelle 2025 ovat samat kuin vuonna 2024:

- 1) Hoitoon pääsyn ja jatkuvuuden parantamiseksi ja oikea-aikaisen palvelun kohdentamiseksi hoidon- ja palvelutarpeen arvioinnin kehittäminen kaikilla vastuualueilla
- 2) Etä- ja digipalveluiden vahvistaminen osana lähipalveluiden kokonaisuutta
- 3) Lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalveluiden vahvistaminen
- 4) Riittävän julkisen palvelutuotannon varmistaminen esim. lastensuojelun laitoshoidossa
- 5) Perhekeskustoiminnan laajentaminen kunta- ja järjestöyhteistyössä
- 6) Henkilöstön työhyvinvointi, hyvä johtaminen ja määrätietoinen tavoitteellisuus näiden kehittämisessä, lisäksi rekrytointiprosessin vahvistaminen
- 7) Asiakaspalautejärjestelmien kehittäminen ja palautteiden hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä
- 8) Tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta, uudistuminen ja kumppanuudet

Suunnitelmassa on kuvattava vastuualueittain, kuinka vuoden 2025 nämä priorisoidut tavoitteet näkyvät toiminnassa.

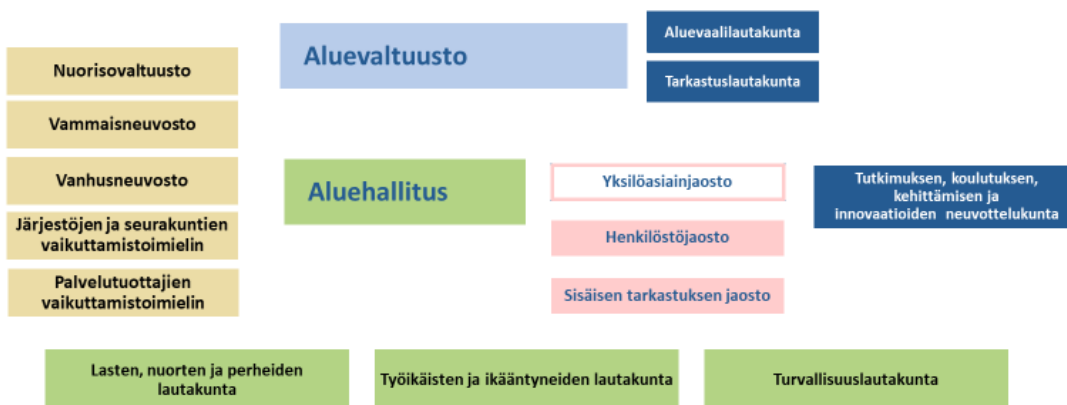
2.3. Hyvinvointialueen organisaatio

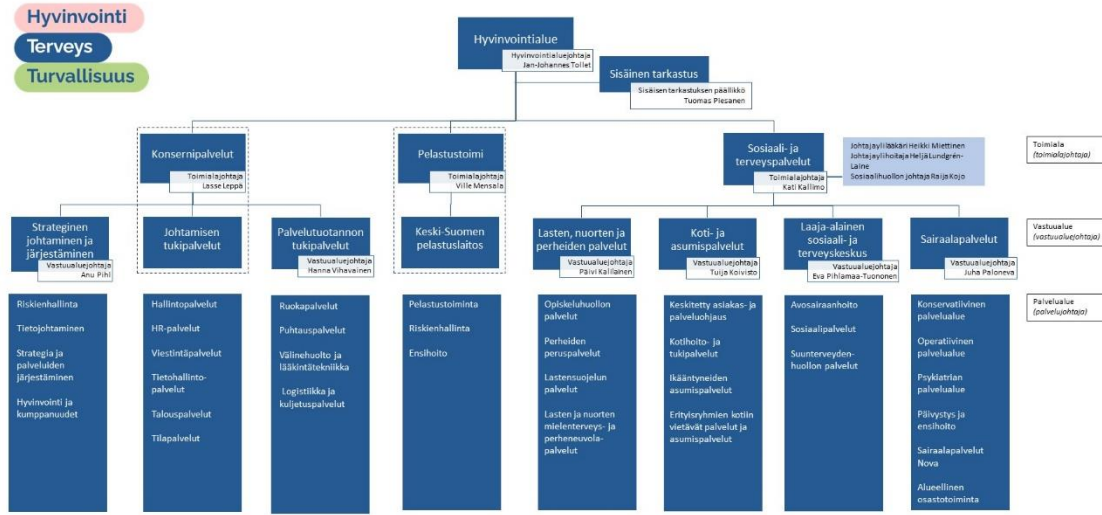
Hyvinvointialueen toimielinorganisaatio muodostuu hallintosäännön mukaan 16 toimielimestä, jotka on kuvattu alla olevassa kaaviossa.

Hyvinvointialuejohtajan alainen henkilöstöorganisaatio jakautuu hallintosäännön mukaan kolmeen toimialaan, jotka ovat konsernipalveluiden toimiala, sosiaali- ja terveystoimien toimiala sekä pelastustoimen toimiala. Toimialat jakautuvat vastuualueisiin ja nämä edelleen palvelualueisiin. Palvelualueet jakautuvat palveluyksiköihin, joiden alla ovat toimipisteet.

Keski-Suomen hyvinvointialueen toimielinorganisaatio sekä henkilöstöorganisaatio 1.1.2024 alkaen

Keski-Suomen hyvinvointialueen toimielinrakenne





1 4.6.2024



Vuoden 2024 aikana arvioidaan hyvinvointialueen toimielinten tehtäviä ja päätösvaltaa. Hallintosäätöön tehdään tämän perusteella tarvittavat muutokset vuoden lopulla.

Myös hyvinvointialueen johtamisjärjestelmää ja organisaatorakennetta on tarkasteltu alkuvuonna 2024 ja se jatkuu edelleen syksyllä. Käsitellyt muutokset tulee huomioida talousarvion suunnittelussa. Talousarvion valmistelussa huomioidaan ensihoitopalvelujen siirto pelastustoimen toimialalta sosiaali- ja terveyspalvelujen toimialalle. Ensihoidon siirto pelastustoimesta sosiaali- ja terveyspalveluihin on huomioitu toimialakohtaisen talousarviokehityksen laskennassa.

3. Taloussuunnitelmakauden rahoituskehys

3.1. Valtion rahoitus hyvinvointialueelle

Hyvinvointialueet rahoittavat toimintansa pääosin valtion yleiskatteisella rahoituksella, eikä niillä ole verotusoikeutta. Hyvinvointialueet saavat yleiskatteisen valtionrahoituksen lisäksi valtionavustuksia, asiakasmaksuja ja muita toimintatuloja sekä rahoitustuottoja.

Hyvinvointialueiden rahoituslain mukaan valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu hyvinvointialueiden edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan ottaen huomioon muutokset palvelutarpeessa, kustannustasossa, tehtävämuutoksissa ja toteutuneissa kustannuksissa.

Vuoden 2025 koko maan tason rahoitus perustuu edellä mainittuihin tekijöihin. Valtioneuvosto laatii julkisen talouden suunnitelman vaalikaudeksi ja tarkistaa sen vuosittain huhtikuun loppuun mennessä. Tämä julkisen talouden suunnitelma vuosille 2025-2028 sisältää osat, jotka koskevat valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien taloutta sekä lakisääteisiä työeläkelaitoksia ja muita sosiaaliturvarahastoja.

Julkisen talouden suunnitelma sisältää valtiotalouden kehyspäätöksen. Ministeriöiden pitää laatia talousarvioehdotuksensa niin, että ne noudattavat julkisen talouden suunnitelman yhteydessä tehtyjä ratkaisuja. Julkisen talouden suunnitelma on siten pohja myös hyvinvointialueiden rahoitukselle ja talousarvioille.

Suunnitelma sisältää hallitusohjelmassa päätetyn toimenpidekokonaisuuden, joka vahvistaa julkista taloutta nettomääräisesti 6 Mrd euroa vuoden 2027 tasolla. Lisäksi hallitus on päättänyt uudesta toimenpidekokonaisuudesta, joka vahvistaa julkista taloutta noin 3 Mrd eurolla vuodesta 2025 alkaen. Toimenpidekokonaisuudesta menosäästöjen osuus on noin 1,6 Mrd euroa (vuoden 2028 tasolla) ja tästä hyvinvointialueiden osuus on noin 590 M€ (vuoden 2028 tasolla)

Koko maan tasolla valtion rahoitus hyvinvointialueille on yhteensä noin 26,2 Mrd euroa vuonna 2025. Rahoituksen taso nousee edelliseen JTS:ään verrattuna noin 1,8 Mrd euroa. Nousua selittää erityisesti vuoden 2025 rahoitukseen lisättävä lakisääteinen jälkikäteistarkistus, noin 1,46 Mrd euroa. Rahoitukseen vaikuttavat myös kustannustason nousu, ennakoitu palvelutarpeen kasvu sekä tehtävämuutokset.

Palvelutarpeen kasvu lisää rahoitusta 29,4 miljoonaa euroa vuonna 2025, 37 miljoonaa euroa vuonna 2026, 38,7 miljoonaa euroa vuonna 2027 ja 274 miljoonaa euroa vuonna 2028 suhteessa syksyn 2023 kehyspäätökseen.

Hyvinvointialueiden rahoituksen indeksitarkistus vuodelle 2025 on 2,72 % ja se kasvattaa rahoituksen määrää vuonna 2025 suhteessa syksyn kehyspäätökseen yhteensä noin 740 miljoonalla eurolla, josta jälkikäteistarkistukseen sisältyvä osuus on noin 74 miljoonaa euroa

Kehyskauden lopulla vuonna 2028 valtion rahoitus on noin 25,5 Mrd euroa. Rahoitusta vähentää kehyskaudella erityisesti jälkikäteistarkistuksen määrän arvioitu väheneminen vuosina 2026-2028. Lisäksi rahoitukseen vaikuttavat hallitusohjelmassa ja julkisen talouden suunnitelmassa sovitut sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävälainsäädännön muutokset

JTS kehyspäättös sisältää kehyksen myös hyvinvointialueelle maksettavien valtionavustusten ja muiden korvausten osalta. Lisäksi JTS:ssä kuvataan tilannekuvaa hyvinvointialueiden taloudesta ja rahoituksen riittävydestä.

Syksyn 2023 julkisen talouden suunnitelmaan verrattuna hyvinvointialueiden rahoitukseen vaikuttavat seuraavat tehtävämuutokset:

- Ensihoidon matkakustannusten rahoitusvastuun siirto 130,1 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen
- Palvelujärjestelmän vaikuttavuuden kehittäminen, joka vähentää rahoitusta 50 milj. eurolla, kasvattaen toimenpiteen nettovaikutuksen -108 milj. euroon vuodesta 2028 lähtien
- Digitaalisen asioinnin ensisijaisuus, joka vähentää rahoitusta 2,7 milj. eurolla, kasvattaen toimenpiteen nettovaikutuksen -8,1 milj. euroon vuodesta 2028 lähtien
- Iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitus, jota kevennetään ja mitoitukseksi säädetään 0,6 nykyisen 0,65 sijaan. Lisäksi vuoden 2028 alusta voimaantulevaksi tarkoitettua 0,7 vähimmäismitoituksesta luovutaan- Toimenpide vähentää vuosina 2025-2027 rahoitusta 45 milj. euroa vuodessa ja 119 milj. euroa vuodesta 2028 alkaen
- Perusterveydenhuollon hoitotakuun muutos 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen ja suun terveydenhuollon hoitotakuun muutos 4 kuukaudesta 6 kuukauteen. Lisäksi ostopalveluvelvoite poistetaan. Toimenpide vähentää rahoitusta 130 milj. euroa vuodesta 2025 alkaen.
- Vammaispalvelulain soveltamisalan rajausta siten, että ko. laki säilyy erityislakina. Säästö vaikutus suhteessa hallituksen varaamaan käytettävissä olevaan 100 milj. euroon (julkisen talouden suunnitelma vuosille 2024-2027) nähden 70 milj. euroa v. 2025, 65 milj. euroa v. 2026, 60 milj. euroa v. 2027 ja 65 milj. euroa v. 2028.
- Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusvaatimuksen muutos siten, että sosiaalityöntekijöiden sijaisina voivat toimia myös sellaiset henkilöt, jotka ovat opiskelleet sosiaalityötä sivuaineena tai opinnot on suoritettu avoimessa yliopistossa. Toimenpide vähentää rahoitusta 2 milj. euroa vuodessa vuosina 2025-2028.
- Sosiaalihuollon palveluvalikoiman rajausta turvaten palvelujärjestelmän kestävyys ja huomioiden henkilöstön saatavuuden haasteet sekä julkisen talouden tila. Toimenpide vähentää rahoitusta 2 milj. euroa vuodessa vuosina 2025-2028.
- Erikoissairaanhoidon palveluvalikoiman lisärajausta suhteessa hallitusohjelmassa jo sovittuun. Tietyt hoidot / toimenpiteet, kuten estetiikkaa lähenevä plastiikkakirurgia ja sterilisaatiot, rajataan julkisen palveluvalikoiman ulkopuolelle. Rajaukset eivät koske hedelmöityshoitoja ja abortteja. Toimenpide vähentää rahoitusta 10 milj. euroa v. 2026, 30 milj. euroa v. 2027 ja 70 milj. euroa v. 2028.
- Hyvinvointialueiden palveluvelvoitteen lisäkevennys todistusten ja lausuntojen osalta suhteessa hallitusohjelmassa jo sovittuun, siten että ajokortteihin liittyviä

ikäkausitarkastuksia ei vuodesta 2025 lähtien enää tarjottaisi hyvinvointialueiden järjestämistä vastaavalla olevassa julkisessa terveydenhuollossa. Toimenpide vähentää rahoitusta 5 milj. euroa vuodesta 2025 alkaen.

- Edellä mainittujen lisäksi asiakasmaksuja korotetaan, mikä vähentää hyvinvointialueiden rahoitusta 100 milj. euroa vuodesta 2025 alkaen.
- Lisäksi hallitusohjelmassa asetettua sairaaloiden ja päivystysten työnjakoa koskevaa säästötavoitetta on pienennetty. Lasten ja nuorten terapiatakuun voimaantuloa siirretään neljällä kuukaudella alkamaan 1.5.2025. Erikoissairaanhoidon työnjakoa kehitetään, mikä vähentää rahoitusta 25 milj. euroa vuodesta 2026 lähtien. Tulkkauspalvelujen kehittäminen ja silmäsairauksien hoidon norminpurku vähentävät rahoitusta yhteensä 4 milj. euroa vuodesta 2026 lähtien. Lisäksi hallitusohjelmassa sovittujen hyvinvointialueiden rahoitusmallin muutosten valmistelun yhteydessä siirtymätasauksia muutetaan siten, että kertaluonteinen säästö on 15 milj. euroa v. 2026 ja 20 milj., euroa v. 2027.
- Hallitusohjelman ja tämän julkisen talouden suunnitelman tehtävämuutosten kustannusvaikutus on nettomääräisesti n. 685 milj. euroa hyvinvointialueiden menoja vähentävä v. 2028.

Näiden tehtävämuutosten vaikutus Keski-Suomen hyvinvointialueelle on laskennallisesti 4,83 % eli 19,4 milj. euroa vuonna 2025.

Tehtävämuutosten lisäksi hyvinvointialueen rahoitukseen huomioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien **palvelutarpeen kasvu** THL:n sosiaalimenojen analyysimallin mukaisesti. Palvelutarpeen kasvu huomioidaan vuodesta 2025 lähtien 80-prosenttisesti, mikä kannustaa hyvinvointialueita tehokkuuteen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisessä.

Hyvinvointialueen tehtävien hintakehitystä tarkistetaan **hyvinvointialueiden kustannusindeksin** mukaisesti. Hyvinvointialueindeksi muodostuu ansiotasoindeksistä, kuluttajahintaindeksistä sekä hyvinvointialueuetyönantajan sosiaaliturvamaksun muutoksesta. Alustava arvio hyvinvointialueindeksiksi vuodelle 2025 on 2,72 %.

Valtion rahoituksen lähtökohtana kuitenkin on, että hyvinvointialueiden tulee sopeuttaa menorakenteitaan valtion rahoituksen asettamaan raamiin. Kunta-alan ja hyvinvointialueiden palkkaratkaisujen seurauksena hyvinvointialueiden kustannustaso nousee lähivuosina nopeammin kuin hyvinvointialueiden rahoitus. Tämä lisää sopeutustarvetta.

Valtiovarainministeriön uusimman laskelman (29.4.2024) mukaan Keski-Suomen hyvinvointialueen palvelutarpeen, väestön määrän, olosuhdetekijöiden ja hyte-kertoimen perusteella laskettu laskennallinen rahoitus on vuonna 2025 noin 1 277 milj. euroa.

Alue	2025	2026	2027	2028
Helsinki	2 957	3 008	3 035	3 072
Vantaa ja Kerava	1 199	1 227	1 245	1 268
Länsi-Uusimaa	1 957	2 014	2 044	2 080
Itä-Uusimaa	425	440	450	464
Keski-Uusimaa	863	882	893	907
Varsinais-Suomi	2 254	2 309	2 347	2 408
Satakunta	1 071	1 077	1 079	1 084
Kanta-Häme	794	809	819	831
Pirkanmaa	2 520	2 566	2 594	2 631
Päijät-Häme	956	976	990	1 013
Kymenlaakso	889	896	896	901
Etelä-Karjala	601	608	612	617
Etelä-Savo	754	759	758	762
Pohjois-Savo	1 289	1 312	1 319	1 332
Pohjois-Karjala	838	854	865	884
Keski-Suomi	1 277	1 293	1 300	1 311
Etelä-Pohjanmaa	965	977	984	992
Pohjanmaa	843	853	857	863
Keski-Pohjanmaa	333	339	344	352
Pohjois-Pohjanmaa	1 965	2 019	2 052	2 086
Kainuu	395	400	401	405
Lappi	1 006	1 026	1 037	1 059
Manner-Suomi yht.	26 152	26 644	26 922	27 322

Lopulliset laskelmat ja päätökset hyvinvointialueiden rahoituksesta valmistuvat loppuvuodesta 2024.

3.2. Hyvinvointialueen lainanottovaltuus

Hyvinvointialuelain 15-16 §:n mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi. Investointisuunnitelma on laadittava seuraavaa tilikautta seuraavien neljän tilikauden aikana aloitettavista investoinneista ja investointeja vastaavista sopimuksista sekä niiden rahoituksesta. Investointisuunnitelma hyväksytään toimivaltaisissa ministeriöissä.

Hyvinvointialuelain mukaan hyvinvointialueen lainanottovaltuus on hyvinvointialueen laskennalliseen lainanhoitokatteeseen perustuvan enimmäismäärän ja tilikauden alun ennakoidun lainamäärän erotus. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainamäärä kymmenellä. Lainanottovaltuuden määrää laskettaessa laskennallisen lainanhoitokatteen arvo on yksi. Vuosikatteen arvona käytetään hyvinvointialueen tilikautta edeltävän vuoden talousarvion mukaista arvoa, jota voidaan oikaista talouden seurannan tiedoilla (Valtiokonttorille toimitettavat taloustiedot).

Näin ollen vuoden 2025 lainanottovaltuudet lasketaan vuoden 2024 talousarvioiden vuosikatteeseen ja vuoden 2025 alun ennakoituun lainamäärään perustuen ja valtioneuvosto päättää niistä keväällä 2024.

Valtioneuvosto tekee kesäkuun aikana päätöksen hyvinvointialueiden lainanottovaltuuksista vuodelle 2025. Keski-Suomen hyvinvointialueen lainanottovaltuuden määrä vuodelle 2025 tulee olemaan nolla, joten esitettyjen investointien rahoitus on osoitettava tulorahoituksesta tai muista rahoituseristä.

Keski-Suomen hyvinvointialueen laskennallinen lainanottovaltuus on merkittävästi negatiivinen Sairaala Novaan tehtyjen merkittävien investointien vuoksi. Hyvinvointialueella ei siis tule olemaan lähivuosina mahdollisuutta uuden pitkäaikaisen lainan ottamiseen, joten lähivuosien välttämättömät investoinnit tulee pystyä rahoittamaan käyttötalouden tulorahoituksella, kassavaroilla tai pysyvien vastaavien myyntituloilla. Valtioneuvosto voi muuttaa lainanottovaltuutta, jos hyvinvointialueen investointi on välttämätön hyvinvointialueen palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi. Aloitteen lainanottovaltuuden muuttamisesta voi tehdä hyvinvointialue itse tai jokin hyvinvointialueita ohjaavista ministeriöistä, ja muuttamista koskevan päätöksen valmistelua varten asetetaan valmisteluryhmä. Lainanottovaltuuden muuttaminen on kuitenkin yksi hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistämisen kriteereistä. Päätös lainanottovaltuuden muuttamisesta on saatu vuodelle 2024.

3.3. Rahoituskehysten mukainen taloussuunnitelma

Vuoden 2025 talousarvion ja vuosien 2026–2027 taloussuunnitelman laadinnan lähtökohtana on realistinen ja toteutettavissa oleva suunnitelma, joka huomioi määrärahat hyvinvointialueen eri tehtäville. Näin ollen tavoitteena on, että vuodesta 2025 alkaen hyvinvointialueen alijäämä ei kasva ja saavutetaan nollatulot. Kumulatiivinen alijäämä ei tule sopeuttamistoimenpiteistä huolimatta katettua vuoteen 2026 mennessä, eikä taloussuunnitelma ole tasapainossa myöskään suunnitelmakauden loppuun mennessä vuonna 2027.

Jotta lisäalijäämä ei synny vuodesta 2025 lähtien, tarkoittaa tämä noin 51 milj. euron sopeuttamistoimenpiteitä. Tästä summasta 15 milj. euroa tulevat Julkisen talouden suunnitelman tehtävä- ja rahoitusmuutosten kautta ja loput 36 milj. euroa vaativat lisäsopeuttamistoimenpiteitä.

Suunnittelun pohjana oleva skenaario on esitetty seuraavassa taulukossa.

1 000 €	TP2023	KS2024	ENN2024	TA2025	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT	200 209	181 151	177 832	186 067	190 445	194 664
TOIMINTAKULUT	-1 426 020	-1 376 956	-1 425 889	-1 415 968	-1 439 098	-1 449 185
TOIMINTAKATE	-1 225 811	-1 195 805	-1 248 057	-1 229 902	-1 248 653	-1 254 520
Valtion rahoitus	1 158 863	1 192 244	1 192 244	1 276 974	1 293 425	1 299 882
Rahoitustulot ja -menot	-7 487	-12 118	-12 118	-11 506	-10 851	-10 851
Vuosikate	-74 434	-15 679	-67 930	35 567	33 921	34 511
Poistot ja arvonalentumiset	-39 062	-34 708	-34 708	-35 567	-33 921	-28 102
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-113 496	-50 387	-102 638	0	0	6 409
Kumulatiivinen tilikauden ylijäämä	-113 496	-163 883	-216 134	-216 134	-216 134	-209 725

Toimialojen käyttötalous on suunniteltava siten, että koko hyvinvointialueen talousarviossa 2025 vuosikate toteutuu tavoitteen mukaisena.

Suunnittelun pohjana olevasta skenaariosta johdettu toimialakohtainen talouden suunnittelukehys

Konsernipalvelut

1 000 €	TP2023	KS2024	ENN2024	TA2025
TOIMINTATUOTOT	35 248	24 283	17 265	17 533
TOIMINTAKULUT	-286 061	-297 384	-295 816	-295 280
TOIMINTAKATE	-250 813	-273 101	-278 551	-277 747

*Vuoden 2024 ennusteeseen on vertailukelpoisuuden vuoksi lisätty talousarviosiirtojen vaikutus.

Laskelma, jonka mukaisesti toimialakohtainen talouden suunnitelmakehys on laskettu

1 000 €	ENN2024	Talousarvio- siirrot	Indeksi- korotukset	Palkka- varaus	Sopeutta- minen JTS 2025	Lisä- sopeutta- minen	TA2025
TOIMINTATUOTOT	17 265	0	268	0	0	0	17 533
TOIMINTAKULUT	-285 316	-10 500	-5 286	-2 595	0	8 417	-295 280
TOIMINTAKATE	-268 051	-10 500	-5 018	-2 595	0	8 417	-277 747

Pelastustoimi

1 000 €	TP2023	KS2024	ENN2024	TA2025
TOIMINTATUOTOT	5 899	462	763	765
TOIMINTAKULUT	-35 896	-24 076	-24 099	-23 883
TOIMINTAKATE	-29 997	-23 614	-23 336	-23 118

*Vuoden 2024 ennusteeseen on vertailukelpoisuuden vuoksi lisätty talousarviosiirtojen vaikutus.

Laskelma, jonka mukaisesti toimialakohtainen talouden suunnitelmakehys on laskettu

1 000 €	ENN2024	Talousarvio- siirrot	Indeksi- korotukset	Palkka- varaus	Sopeutta- minen JTS 2025	Lisä- sopeutta minen	TA2025
TOIMINTATUOTOT	6 136	-5 373	2	0	0	0	765
TOIMINTAKULUT	-38 412	14 313	-125	-386	0	728 -	23 883
TOIMINTAKATE	-32 276	8 940	-124	-386	0	728 -	23 118

Sosiaali- ja terveystaloudet

1 000 €		TP2023	KS2024	ENN2024	TA2025
TOIMINTATUOTOT		159 062	156 406	159 804	167 768
TOIMINTAKULUT		-1 104 063	-1 055 495	-1 105 974	-1 096 805
TOIMINTAKATE		-945 001	-899 089	-946 170	-929 037

*Vuoden 2024 ennusteeseen on vertailukelpoisuuden vuoksi lisätty talousarviosiirtojen vaikutus.

Laskelma, jonka mukaisesti toimialakohtainen talouden suunnitelmakehys on laskettu

1 000 €	ENN2024	Talousarvio- siirrot	Indeksi- korotukset	Palkka- varaus	Sopeutta- minen JTS 2025	Lisä- sopeutta minen	TA2025
TOIMINTATUOTOT	154 431	5 373	7 965	0	0	0	167 768
TOIMINTAKULUT	-1 102 161	-3 813	-15 616	-17 550	14 626	27 709 -	1 096 805
TOIMINTAKATE	-947 730	1 560	-7 651	-17 550	14 626	27 709 -	929 037

Toimialakohtaiset talouden suunnittelukehykset on johdettu hyvinvointialueen suunnittelukehyksestä laskennallisesti toimialojen suhteessa. Lisäksi kehyksessä on otettu huomioon JTS:n mukaiset tehtävämuutokset, jotka on kohdistettu muutosvaikutuksen mukaisesti sosiaali- ja terveystalouksiin. Lisäsopeuttamistoimenpiteet on kohdistettu toimialoille ennusteen mukaisesti toimialojen suhteessa. Mahdollisia myöhemmin päätettäviä johtamis- ja organisaatiomuutoksia ei ole lähdetty ennakkollisesti arvioimaan. Ainoastaan ensihoidon siirto pelastustoimesta soten toimialalle ja varahenkilöyksikön siirto sotesta konserniin on otettu huomioon.

Talousarvioesitysten valmistelussa korostuu erityisesti toiminnan ja palvelujen sisältöjen, muutosten perustelujen ja saavutettavien hyötyjen kuvaaminen. Suunnitelman laadinnassa erityistä huomiota on kiinnitettävä suunnitelman realismiin, konkreettisuuteen ja muutosten projektointiin. Suunniteltavien toimenpiteiden vaikutusten aikajännettä arvioitaessa tulee huomioida esimerkiksi

(ostopalvelu)sopimusten päättymis- ja irtisanomisajat, toiminnan toteuttamistavan muutoksen vaatima valmistelu-aika sekä henkilöstötoimenpiteiden vaatimat päätöksenteon aikataulut.

Valtion rahoitus hyvinvointialueelle tarkentuu vielä syksyn 2024 aikana. Toimintatulojen ja -menojen tason arvioinnissa on käytetty lähtötasona vuoden 2024 ensimmäisen neljännesvuosikatsauksen ennustetta. Mikäli valtion rahoitus suunnittelukaudelle tai vuoden 2024 ennuste muuttuvat, mukautetaan talousarvion ja taloussuunnitelman tasapainottamistoimenpiteiden määrää siten, että laadinnan lähtökohtana olevat tavoitteet toteutuvat. Mikäli talouden tilannekuva olennaisesti muuttuu suunnitteluolettamasta, hyvinvointialuejohtaja tarkentaa suunnitteluohjetta ja toimialojen kehystavoitetta.

4. Talousarvioprosessi

Hyvinvointialueen hallintosäännön 72 §:n mukaan aluehallitus hyväksyy suunnitellukeyhokset sekä talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaohjeet. Aluevaltuusto hyväksyy talousarviossa sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Hyvinvointialueen aluehallitus antaa vuoden 2025 talousarvion ja vuosien 2026–2027 taloussuunnitelman laadintaohjeen kokouksessaan 4.6.2024. Talousarvion ja taloussuunnitelman rahoituskehys valmistellaan valtion julkisen talouden suunnitelman mukaisella rahoituspohjalla. Talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaohjeen hyväksymisellä käynnistetään hyvinvointialueen talousarvion ja taloussuunnitelman laatiminen.

Lisäksi aluehallitus pyytää toimielimiä ja lautakuntia valmistelemaan hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen perusteella lausunnot otettavaksi huomioon aluehallituksen talousarvioesityksessä valtuustolle. Toimielinten lausuntojen valmistelu tullaan tekemään erikseen ohjeistettavan yhteisen mallin mukaisesti.

4.1. Aikataulu ja työvaiheet

Vuoden 2025 talousarvioehdotuksen ja vuosien 2026–2027 taloussuunnitelmaehdotuksen käsittelyjärjestys on seuraava



Keskeisimpiä talousarvioprosessin päivämääriä

21.5.	Talousarviovalmistelun lähtökohdat, AH
4.6.	Talousarvion laadintaohje, AH
21.8.	Talousarvioesitykset (FPM-järjestelmä ja talousarviokirja)
3.9.	Talousarvion lähtötilanne, AH
24.9.	Talousarviovalmistelun tilannekatsaus, AH iltakoulu
8.10.	Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen esittely, AH + AV
9.10.	Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen julkistus
loka- marras	Talousarviolausunnot toimielimistä
26.11.- 27.11.	Talousarvioseminaari ja talousarvioesitys, AH
10.12.	Talousarvion hyväksymispäätös, AV

4.2. Talousarvion sitovuus

Talousarvion sitovia eriä ovat aluevaltuuston hyväksymät toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Investointiosan sitovuustasot tarkennetaan varsinaiseen hyväksytyyn talousarvioon.

Talousarvion yleisosa on informaatiota, jota ei ole tarkoitettu sitovaksi talousarvion osaksi. Talousarvion yksityiskohtaiset perustelut, tunnusluvut ja suoritettavoitteet ovat ohjeellisia siten, että aluehallituksen tulee ottaa ne huomioon käyttösunnitelmista päätettäessä. Perusteluissa esitetyt asiat eivät voi kuitenkaan johtaa siihen, että käyttösunnitelma laaditaan sitovaa määrärahaa suuremmaksi.

5. Toiminta- ja taloussuunnitelman ja talouden tasapainottamisohjelman valmistelu

5.1. Tuottavuusohjelma ja talouden tasapainottaminen

Aluevaltuuston 5.12.2023 hyväksymä vuoden 2024 talousarvio ja vuosien 2025–2026 suunnitelma sisältää suunnitelman tuottavuusohjelman toimenpiteistä ja muista talouden tasapainottamistoimenpiteistä.

Tuottavuusohjelman toimenpiteet ja muut talouden sopeuttamistoimenpiteet otetaan mukaan toiminta- ja taloussuunnitelmaan ja toimenpidekohtaiset euromääräiset tavoitteet tuottavuuden parantamiseksi kuvataan ja huomioidaan suunnitelmassa. Toimenpideohjelmalla täydennetään uusilla tarvittavilla toimenpiteillä siten, että hyvinvointialueen tasapainon tulos saavutetaan. Myös suunnitelmaan jo sisältyvien toimenpiteiden osalta suunnitelma tarkistetaan. Suunnitelmaa päivitetään siten, että jokaisen toimenpiteen osalta on kuvattuna toimenpiteen vastuhenkilö ja talousvaikutuksen perusteet.

Toimenpiteiden valmistelussa erityistä huomiota on kiinnitettävä suunnitelman/toimenpiteen realistisuuteen, konkreettisuuteen ja toteutettavuuteen. Suunniteltavien toimenpiteen vaikutusten aikajännettä arvioitaessa tulee huomioida esimerkiksi (ostopalvelu)sopimusten päättymis- ja irtisanomisajat, toiminnan toteuttamistavan muutoksen vaatima valmistelu-aika sekä henkilöstötoimenpiteiden vaatimat päätöksenteon aikataulut. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota vaikutusten suuruuden arviointiin ja siten talousvaikutuksen perusteluihin.

Lisäksi **uusien** toimenpiteiden osalta arvioidaan erikseen niiden vaikutukset asiakkaisiin ja henkilöstöön, kuvataan tunnistetut riskit sekä kustannusvaikutukset.

Valtionavustus tuottavuusohjelman mukaiseen toiminnan kehittämiseen

Hyvinvointialue on saanut 19,2 M€ valtionavustusta toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen vuosina 2023–2025. Valtionavustuksen käyttökohteet ja hyväksyttävät kustannukset on määritellyt valtioneuvoston asetuksessa 433/2023. Asetuksen 3 §:n mukaan avustuksen saajat saavat käyttää avustusta muutos- ja tuottavuusohjelmaansa tai sitä vastaavaan ohjelmaan käyttökohteisiin, joihin liittyvät kustannukset ovat kertaluonteisia tai tilapäisiä. Avustusta ei saa käyttää hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien rahoittamiseen.

Avustuksen käytön seurannan ja raportoinnin kannalta on ollut tarkoituksenmukaista kohdentaa valtionavustuksen käyttö selkeisiin tuottavuusohjelman isoihin toimenpidekokonaisuuksiin, joilla

tavoitellaan vastaavasti tuottavuuden parantumista. Avustuksen käytöstä vuodelle 2024 on sovittu talousarvion 2024 hyväksymisen yhteydessä.

Avustuksen käyttökohteina on erityisesti digitaalista siirtymää tukevia toimenpiteitä. Keski-Suomen hyvinvointialueelle on siirtynyt toimintaa monista eri organisaatioista ja toiminnassa käytettävissä tietojärjestelmissä on paljon harmonisoitavaa. Valtionavustuksella voidaan rahoittaa myös investointiluontoisia järjestelmähankintoja ja siten vauhdittaa siirtymää yhdenmukaisiin tietojärjestelmiin, mikä on asiakkaiden ja potilaiden turvallisuuden ja henkilöstön näkökulmasta tarkoituksenmukaista. Käyttökohteiksi on otettu myös henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä sekä hankintojen ja ostojen strategisen kehittämisen toimenpiteitä.

Talousarvion 2025 valmistelun yhteydessä on tarkistettava ja päivitettävä avustuksen käyttöä vuodelle 2025. Valtionavustuksen mukainen keskitetty määräraha lisätään talousarvioon konsernipalvelujen toimialalle ja aluehallitus päättää määrärahan täsmällisemmästä kohdentamisesta eri toimenpiteisiin osana käyttösuunnitelmapäätöstä. Näin varmistetaan, että avustus käytetään asetuksen mukaisesti tuottavuusohjelman mukaisiin käyttökohteisiin.

5.2. Palveluseleiden arvojen muutokset

Hyvinvointialue järjestää palveluita omana toimintana, ostopalveluina ja palveluseleillä. Palvelusetelit ovat käytössä sosiaali- ja terveystaloudissa jokaisella vastuualueella. Hallintosäännön 18 §:n mukaan aluehallitus päättää hyvinvointialueen palveluseleiden sääntökirjoista. Palvelusetelin käyttämiseen hyvinvointialueiden järjestämissä sosiaali- ja terveystaloudissa sovelletaan lakia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 569/2009.

Hyvinvointialueella on käytössä palveluseleiden sääntökirjan yleinen osa ja palvelusetelikohtaiset sääntökirjat. Palvelusetelikohtaisissa sääntökirjoissa on kerrottu myönnettävät palvelusetelituotteet ja niiden arvot. Palveluseleiden arvojen muutokset tulee valmistella seuraavalle vuodelle talousarvion laatimisen yhteydessä. Mikäli palveluseleiden arvoihin tulee muutoksia, ne tehdään sääntökirjaan. Tässä huomioidaan palvelukohtaisesti jokainen käytössä oleva myönnettävä palvelusetelituote. Mikäli arvoon ei tule muutosta, se tulee perustella lyhyesti tiedoksi palveluntuottajille.

Palveluseleiden arvojen muutoksia varten tarvitaan hyvinvointialueen yleiset linjaukset kulloinkin käytettävistä indeksimuutoksista, tarkastuspisteistä, lääkinnällisen kuntoutuksen hinnastomuutoksista ja asiakasmaksujen muutoksista. Samoja tietoja käytetään myös ostopalveluiden hinnanmuutosten tekemisessä.

Mikäli palveluseleiden arvoihin tulee muutoksia, ne kirjataan muutosesityksinä sääntökirjoihin ja viedään päätöksentekoon. Sääntökirjamuutokset käsitellään palveluntuottajien

vaikuttamistoimielimessä ja lautakunnissa sekä aluehallituksessa; päätöksentekoprosessi mainitussa järjestyksessä.

5.3. Hoito- ja hoivapalvelujen tuotteistuksen ja laskutuksen perusteiden sekä asiakaspalvelujen ostojen kauttalaskutuksen ja muiden palvelujen laskujen perusteiden valmistelu

Hallintosäännön 86 §:n mukaan aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista talousarvion yhteydessä. Toimialajohtaja päättää toimialallaan hoito- ja hoivapalvelujen, muiden palvelujen, töiden ja tuotteiden suoritehinnat aluevaltuuston hyväksymien yleisten perusteiden pohjalta. Muutoin maksujen perusteista ja euromääristä päättää tarkemmin aluehallitus.

Talousarvion 2025 valmistelun yhteydessä on tarkistettava ja päivitettävä hoito- ja hoivapalvelujen tuotteistukseen, hoito- ja hoivapalvelujen laskutukseen, asiakaspalvelujen ostojen kauttalaskutukseen ja muiden palvelujen laskutukseen liittyvät perusteet.

5.4. Asiakasmaksujen yleiset valmistelun periaatteet

Hallintosäännön 86 §:n mukaan aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista talousarvion yhteydessä. Aluehallitus päättää hyvinvointialueen järjestämistä vastuulle kuuluvista palveluista perittävistä asiakasmaksuista sekä niiden määräämisestä, alentamisesta ja perimättä jättämisestä.

Talousarvion 2025 ja taloussuunnitteluvuosien 2026–2027 asiakasmaksujen valmistelussa tulee aluevaltuustoon päättämien periaatteiden lisäksi ottaa huomioon julkisen talouden suunnitelmassa päätetyt muutokset koskien asiakasmaksujen korotuksia ja asiakasmaksujen tarkistusta.

5.5. Toimintasuunnitelma ja käyttötalouden budjetointi

Toiminnan ja talouden suunnitelma laaditaan edellä kuvattujen periaatteiden mukaisesti vuoden 2025 osalta palvelualue-tarkkuudella. Taloussuunnitelmavuodet 2026–2027 laaditaan toimialatasoisena keskitetysti taloustuen koordinoimana. Käyttötalouden budjetointi tehdään siten, että luvussa 2 kuvatut edellytetyt asiat ja talouden tasapainottamisen tavoite toteutuu.

Talousarviokehityksen laadinnassa on käytetty seuraavia oletuksia:

- Henkilöstömenojen kokonaispalkkasumman kasvuprosenttina edellisvuoden palkkasummaan nähden on käytetty seuraavia prosentteja. Työehtosopimukset ovat voimassa 30.4.2025

saakka, tämän jälkeiset muutokset on arvioitu ja muutokset tarkentuvat työehtosopimusratkaisujen myötä:

- 2025; 2,6 % (SOTE-sopimus, Lääkärisopimus ja HYVTES-sopimus)
- 2026; 3,3 % (yleiskorotuksen määrä ei ole vielä tiedossa, arvioitu 2 % mukaan)
- 2027; 2,3 % (yleiskorotuksen määrä ei ole vielä tiedossa, arvioitu 2 % mukaan)
- toimintatulojen ja muiden toimintamenojen kasvuprosenttina on käytetty pääasiallisesti hyvinvointialueindeksin mukaista kasvua seuraavasti:
 - 2025; 2,72 %
 - 2026; 2,80 %
 - 2027; 2,62

Näitä oletuksia hyödynnetään myös talousarvion laadinnassa ja niitä tarkennetaan tietojen täsmeytyessä. Näiden lisäksi on suunniteltava riittävät toimenpiteet eurovaikutuksineen, joilla alueen talous saadaan sopeutettua suunnittelukehyksen mukaiseen raamiin.

5.6. Nettobudjetoitavat palvelualueet ja sisäinen kaupankäynti

Hyvinvointialueen vastuu- ja palvelualueiden talousarvion tuloarviot ja määrärahat perustuvat ulkoisten ja sisäisten toimijoiden kanssa tapahtuvaan kaupankäyntiin. Vuoden 2025 talousarvion laadinnassa sisäinen kaupankäynti, jossa tyypillisesti konsernipalveluihin kuuluvat tukipalveluyksiköt myyvät suoritteita varsinaisia lopputuotepalveluita tuottaville yksiköille, lisätään talousarviossa huomioitaviin tuloihin ja menoihin. Sisäinen kaupankäynti perustuu esimerkiksi hinnoiteltuihin suoritteisiin, hankittuihin ostopalveluihin tai työpanoksen käyttöön siten, että ostajalla on mahdollisuutta vaikuttaa hankkimaansa sisäiseen palveluun. Hinnat lasketaan yhteisesti sovittavalla periaatteella. Sisäinen kaupankäynti sisällytetään talousarviossa myyjän ja ostajan sitoviin määrärahoihin ja tuloarvioihin.

Sisäisten erien periaatteet ostajan ja sisäisen palvelun tuottaja välillä tulee olla yhteisesti läpikäytyinä 21.8. mennessä. Sisäisen palvelun tuottaja vastaa siitä, että periaatteet ovat kuvattuina ja ostajat informoituina.

Hyvinvointialueen sisäiset veloitukset määritellään ja viedään laskelmiin talousarvion laadinnan jäljemässä vaiheessa syys-lokakuussa sen jälkeen, kun ensin ulkoisten tulojen ja menojen määrät on lopullisesti määritetty.

Sisäistä kaupankäyntiä on seuraavien konsernipalveluihin kuuluvien palvelualueiden toiminta:

- Tietohallinto
- Tilapalvelu
- Puhtauspalvelut

- Ruokapalvelut
- Välinehuolto
- Osa logistiikan toiminnoista
- Varahenkilöyksikkö

Sisäistä kaupankäyntiä on lisäksi seuraavilla sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelualueilla / -yksiköillä:

- Sairaala-apteekki
- Osastosihteerit
- Diagnostiikka
- Erikoissairaanhoidon vuodeosastot
- Fysioterapia
- Tehohoito
- Anestesia ja leikkaushoito
- Apuvälinekeskus
- Psykiatrian akuuttityöryhmä
- Kipupoliklinikka
- Sote-keskuksen lääkärin sektorityö

Sisäistä kaupankäyntiä omaavista yksiköistä osan toiminta koostuu kokonaan varsinaisten palveluiden tukemisesta ja osalla sisäinen kaupankäynti muodostaa vain osan palvelualueen toiminnasta. Ne yksiköt, joiden toiminta on kokonaan varsinaisten palveluiden tukemista, ovat nettoyksiköitä. Nettoyksiköille talousarvion euromääräiset tavoitteet asetetaan poistot ja laskennalliset erät huomioivan nollaylijäämätavoitelaskennan kautta. Sisäisen ja mahdollisesti myös osin ulkoisen myynnin on katettava nettoyksiköiden kustannukset.

Nettoyksiköinä käsitellään seuraavat palvelualueet, palveluyksiköt tai toimipisteet:

- Tietohallinto
- Tilapalvelu
- Puhtauspalvelut
- Ruokapalvelut
- Välinehuolto
- Osa logistiikan toiminnoista
- Sairaala-apteekki
- Osastosihteerit
- Diagnostiikka
- Erikoissairaanhoidon vuodeosastot
- Tehohoito
- Anestesia ja leikkaushoito
- Varahenkilöyksikkö
- Sairaalakuntoutus ja arkikuntoutus

Sisäiset myynnit ja ostot merkitään taloussuunnittelujärjestelmään myyjäyksikön toimesta. Sisäisten veloitusten määrästä voidaan neuvotella myyvän ja ostavan yksikön välillä, mutta laadinta-aikatauluissa pysymisen vuoksi myyjä voi merkitä erät järjestelmään tekemiensä laskelmien mukaisina.

Nettoyksiköiden myynnin kohdistamisperusteet

Palvelualue / Palveluyksikkö	Myynnin kohdistamisperuste	Kohdistamisperusteen lähde talousarviossa	Kohdistamisperuste kirjanpidossa
Tietohallinto	Tietojärjestelmän käytön kohdistuminen, laitemäärät, henkilömäärät	Tietojärjestelmien kustannus- ja käyttöarviot, laiterekisteritiedot, henkilömäärät yksiköittäin	Käyttösuunnitelman perusteella lasketut jakokertoimet. Tarvittaessa tarkennetaan toteumaa vastaavaksi, esim. talousarvioon sisältyvät uudet hankinnat.
Tilapalvelu / Sisäiset vuokrat	Tilojen painotetut neliöt	Tilatietojärjestelmä Modulon perustuva veloitusaineisto	Tilatietojärjestelmä Modulon perustuva veloitusaineisto, tarvittaessa tarkennetaan toteumaa vastaavaksi
Tilapalvelu / Tekniset palvelut	Työpanosjakauma, ostopalvelu-sopimukset, laitteiden vuokrat / poistot	Suunniteltu työpanosjakauma, ostopalvelusopimukset, laitteiden vuokrat / poistot	Budjetin mukainen työpanosjakauma, ostopalvelusopimukset, laitteiden vuokrat / poistot, tarvittaessa tarkennetaan toteumaa vastaavaksi
Puhtauspalvelut	Työpanosjakauma, ostopalvelu-sopimukset, tilojen neliöt tai tilatut työt	Suunniteltu työpanos- jakauma, ostopalvelu- sopimukset, tilojen neliöt tai tilatut työt	Suunniteltu työpanos- jakauma, ostopalvelu- sopimukset, tilojen neliöt tai tilatut työt, tarvittaessa tarkennetaan toteumaa vastaavaksi
Ruokapalvelut	Ateriamäärät ateriatyypeittäin, työpanos tai ulkopuolisen palvelutuottajan laskutus	Palveluiden ateriamääräarviot, suunniteltu työpanos ja ateriatyyppi-kohtaiset hinnat tai ulkopuolisen palvelutuottajan suunniteltu laskutus	Toteutuneet ateriamäärät ja ateriatyyppi-kohtaiset hinnat, työpanos tai ulkopuolisen palvelutuottajan laskutus
Välinehuolto	Suoritemäärät tai työpanosjakauma	Välinehuollon tietojärjestelmä Geminin suoritteet ja suoriteryhmäkohtaiset hinnat (viimeisin tieto) tai	Välinehuollon tietojärjestelmä Geminin toteutuneet suoritteet ja suoriteryhmäkohtaiset hinnat tai arvio



		arvio työpanosjakaumasta, jos suoritettietoja ei ole käytettävissä	työpanosjakaumasta, jos suoritettietoja ei ole käytettävissä
Logistiikka	Työpanosjakauma tai suoritemäärät	Suunniteltu työpanosjakauma sekä materiaalihallinnon järjestelmä Marelasta, kuljetushallinnan järjestelmä e-Potkusta ja 9S-järjestelmästä (sisäinen potilaslogistiikka) saatavat viimeisimmät suorit tiedot	Suunniteltu työpanosjakauma, suoritteiden rivimäärät tai kuljetusten kohdentuminen, perustuu toteutuneisiin suoritteisiin ja tarvittaessa tarkennetaan toteumaa vastaavaksi
Sairaala-apteekki	Käytetyt apteekin resurssit: osastofarmaseutit, älylääkekaapit jne. Siinä suhteessa, jossa resursseja käytetään.	Apteekin kattavat listat siitä, missä henkilöstö ja resurssit sijaitsevat. Talousarviolaskenta toteutetaan vuosittain kustannuslaskenta-järjestelmässä.	Apteekin kattavat listat siitä, missä henkilöstö ja resurssit sijaitsevat kirjataan kirjanpitoon perustuen kustannuslaskentaan pohjautuviin yksikköhintoihin ja resurssien käyttöön.
Osastosihteerit	Työpanosjakauma	Osastonsihteerit kohdistetaan työpanoksen sijainnin mukaisille toimipisteille.	Osastonsihteerit kohdistetaan työpanoksen sijainnin mukaisille toimipisteille.
Diagnostiikka	Tutkimusten jakauma (laskutetun summan jakauma)	Edellisen vuoden tutkimusten jakauma (laskutetun summan jakauma) yksiköiden kesken ja kohdistus sen mukaisesti	Edellisen vuoden tutkimusten jakauma (laskutetun summan jakauma) yksiköiden kesken ja kohdistus sen mukaisesti
Sairaalapalvelut Novan esh vuodeosastot	Erikoisaloille erikoisaloittaisten hoitopäivien suhteessa	Erikoisaloittaiset hoitopäivät edellisen vuoden suhteelliseen toteumaan perusten	Erikoisaloittaiset toteutuneet hoitopäivät
Tehohoito	Erikoisaloille erikoisaloittaisten tehohoito päivien suhteessa	Erikoisaloittaiset tehohoito päivät edellisen vuoden suhteelliseen toteumaan perusten	Erikoisaloittaiset tehohoito päivät toteuman mukaisesti
Anestesia ja leikkaushoito	Erikoisaloille Anelen välisuoritteiden suhteessa (ts. leikkausminuutit/salimi nuutit/Perustp/herääm ömin/suorat tarvikkeet)	Erikoisaloittaiset leikkaukset (leikkaussaliminuutit) edellisen vuoden suhteelliseen toteumaan perusten	Erikoisaloittaiset leikkaukset toteuman mukaisesti



Varahenkilö-yksikkö	Työpanosjakauma	Varahenkilöyksikön käyttäjille kohdistetaan yksikön kustannukset perustuen aiempien vuosien toteutuneisiin tilauksiin, jotka saadaan Respa-tilausjärjestelmästä.	Varahenkilöyksikön varahenkilöstö kohdennetaan työpanoksen toteutuneen käytön mukaisille toimipisteille.
Sairaala-kuntoutus ja arkikuntoutus	Työpanosjakauma	Sairaalakuntoutus kohdennetaan alueellisen osastotoiminnan osastoille ja arkikuntoutus koti- ja asumispalveluihin, peruste suunnitellut kuntoutukset	Sairaalakuntoutus kohdennetaan alueellisen osastotoiminnan osastoille ja arkikuntoutus koti- ja asumispalveluihin lähtökohtaisesti toteuman mukaan

Ne konsernipalveluiden toimialan palvelualueet, jotka eivät ole sisäistä kaupankäyntiä omaavia nettoyksiköitä, ovat luonteeltaan yleiskustannusyksiköitä. Niiden toiminta tukee muiden palvelualueiden toimintaa, mutta yleiskustannusyksiköiden myymä palvelu ei ole suoritteisiin jaoteltavissa ja ostajayksiköillä on rajallisempi mahdollisuus vaikuttaa kyseisiin menoeriin. Yleiskustannukset vaikuttavat laskennallisesti kaikkien muiden palvelualueiden kustannuksiin.

Yleiskustannusyksiköinä käsitellään seuraavien konsernipalveluihin kuuluvien palvelualueiden toiminta:

- Riskienhallinta
- Tietojohtaminen
- Strateginen johtaminen ja järjestäminen
- Hyvinvointi ja kumppanuudet
- Hallintopalvelut
- Talouspalvelut
- HR-palvelut (pl. varahenkilöyksikkö)
- Viestintä
- Rahoitus ja vastuut
- Osa logistiikan toiminnoista

Yleiskustannusyksiköillä ei ole varsinaista sisäistä myyntiä ja yleiskustannuksia ei sisällytetä myyjän ja ostajan sitoviin määrärahoihin ja tuloarvioihin. Yleiskustannusyksiköiden tavoitteet määritellään tuloarvion ja määrärahan kautta ja niille asetetaan sitova toimintakatetaso vastaavalla tavalla kuin varsinaisia lopputuotepalveluita tuottaville sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen palvelualueille. Kustannuslaskentaa ja valtion automaattista talousraportointia varten yleiskustannusyksiköiden nettomenojen kohdistumisesta / vyörytyksistä varsinaisille palveluille tuotetaan laskelma. Vastaavaa vyörytysperiaatetta voidaan käyttää myös kaikkien vastuu- ja palvelualueiden yhteisten toimipisteiden kustannusten laskennallisessa kohdistamisessa.

Yleiskustannusten vyörytysten perusteena käytetään pääsääntöisesti muiden kuin yleiskustannusyksiköiden henkilöstömäärää. Tapauskohtaisesti voidaan käyttää myös muuta tarkemmin aiheuttamisperiaatetta noudattavaa vyörytysperustetta. Korkomenot kohdennetaan Sairaala Novan investoinnin suhteessa niille yksiköille, joihin ko. investoinnin poistot kohdentuvat.

Talousarvion laadinnan yhteydessä voidaan vielä tarvittaessa tarkentaa tai muuttaa edellä kuvattujen netto- ja yleiskustannusyksiköiden listauksia sekä suunniteltuja veloituserusteita.

Sisäisen kaupankäynnin sisällyttämisellä talousarvioon sekä yleiskustannusyksiköiden kohdistuslaskelmien laatimisella tavoitellaan oman toiminnan yksikkökustannusten laskennan mahdollistamista.

5.7. Henkilöstösuunnittelu

Henkilöstösuunnitelma sisältää palvelutoiminnan järjestämiseksi tarvittavan henkilöstön laadullisen ja määrällisen suunnitelman. Lähtökohtana ovat Keski-Suomen hyvinvointialueen strategiset tavoitteet ja linjaukset, talouden suunnittelulle annetut reunaehdot ja siinä esitetyt uudistumisohjelman tavoitteet.

Henkilöstöressurssien määrää ohjaa palvelutoiminnan laajuus, joka voi toiminnoittain olla kasvussa, laskevaa tai samansuuruisena pysyvää, hoitoisuus ja talous. Toiminnassa tulee olla oikealla osaamisella varustettua henkilöstöä oikea määrä, oikeaan aikaan, oikeassa paikassa ja oikealla kustannuksella. Henkilöstön määrä, laatu ja sen käytön suunnittelu tehdään osana toiminnanohjauksen prosessikonaisuutta.

Palvelupäällikkö/palvelujohtaja dokumentoivat palvelualueiden henkilöstösuunnitelmiin poistumat ja resurssoinnit yksilö- ja tehtäväkohtaisin tiedoin. Palvelualueiden henkilöstösuunnitelmat ovat alusta kaikkien lyhyen ja pidemmän ajan henkilöstötoimenpiteiden suunnitteluun ja dokumentointiin.

- Henkilöstösuunnitelmassa arvioidaan rullaavasti toiminnan näkökulmasta vapautuvien tehtävien lopettaminen, yhdistäminen muuhun/muihin tehtäviin tai täyttäminen.
- Jos edetään viran/toimen täyttöön, tarkastellaan voiko tehtävän täyttää hyvinvointialueen sisältä siten, että jokin toinen tehtävä on lakkautettavissa.
- Suunniteltavat lisäresurssintarpeet kirjataan palvelualueen henkilöstösuunnitelmaan.
- Henkilöstön lisäresurssoinnit toteutetaan hyvinvointialueen henkilöstöä ja menoja lisäämällä ainoastaan siten, että muita keinoja talouden tasapainottamiseksi löydetään vastaavasti esim. palvelujen ostoja vähentämällä.



- Henkilöstösuunnitelman sisältämien seuraavalle toiminta- ja taloussuunnitelmavuosille kohdistuvien resursointimuutoksien kustannusvaikutukset kirjataan suunnitelmaan: henkilöstökustannuksien ja/tai vastaavasti muiden menokohtien lisäykset ja vähennykset.
- Rekrytoiva esihenkilö tarkastaa aina ennen rekrytoinnin käynnistymistä hyvinvointialueen uudelleen sijoitettavien henkilöiden tilanteen työhyvinvointitiimiltä.
- Vuosittain työntekijöitä irtisanoutuu joko eläkkeen tai muun syyn vuoksi. Erityisesti nämä poistumat mahdollistavat henkilöstöjärjestelyt ja hyödynnetään henkilöstövähennyksinä ja henkilöstörakenteen kehittämisen tilanteina.
- Esihenkilö keskustelee vuosina 2025–2028 henkilökohtaisen eläkeiän saavuttavan kanssa tämän suunnitelmista kirjaten tiedot palvelualueen henkilöstösuunnitelmaan ja ryhtyy tarvittaviin ennakoiviin järjestelyihin
- Toimintamallin vaikuttaessa omaa palvelualueetta laajemmalle henkilöstöresursointi suunnitellaan niiden kanssa, joihin tehtäväsiirrot vaikuttavat ja muutokset näkyvät kaikkien suunnitelmaan osallistuvien palvelualueiden henkilöstösuunnitelmissa.
- Sijaisuustilanteissa resurssin järjestelymahdollisuudet arvioidaan monipuolisesti - esim. tehtäväjärjestelyjen hyödyntäminen, lisävastuut. Palkkaava esihenkilö vastaa määräaikaisuuden perusteiden lainmukaisuudesta.

Toimialojen ja vastuualueiden henkilöstökoosteet ovat palvelujohtajan ja palvelupäälliköiden henkilöstötoimenpiteiden seurannan ja raportoinnin väline. Ne kokoavat toteutuneet ja tulevat palvelualueen henkilöstötoimenpiteet: toimenpiteiden henkilöstövaikutukset, lakkautettavat ja uudet tehtävät, kustannusvaikutukset ja rahoitustilanne/-vaihtoehdot, vähennyspotentiaali eläkkeiden myötä.

- Palvelujohtaja vastaa palvelualueen henkilöstösuunnittelukokonaisuudesta, henkilöstöbudjetin pitävyydestä ja henkilöstökustannusten alentamistavoitteen toteutumisesta osana toiminnan talous- ja tulosvastuuta.
- Palvelujohtaja vastaa palvelualueensa henkilöstösuunnittelun sisältämien palvelualueiden välisten henkilöstötoimenpiteiden toimeenpanosta
- Henkilöstösuunnitelman toteutumisesta raportoidaan hyvinvointialueen johtoryhmässä ja hallituksessa toiminnan, talouden ja henkilöstön kuukausiseurannassa sekä yhteistoimintaelimessä 1-2 kertaa vuodessa
- Kooste on muutosjohtamisen ja yhteistoiminnan apuväline erityisesti käsiteltäessä toimintamallien muutoksia.
- Koosteet kokoavat hyvinvointialuetasolla tapahtuvat kaikki vakituisten tehtävien lisäykset ja lakkautukset.

Henkilöstösuunnittelun ja palkkojen budjetoinnin avuksi on hyvinvointialueelle hankittu henkilöstökustannusten budjetointiohjelma osaksi taloussuunnitteluohjelmaa FPM.



Budjetointiohjelmaan ajetaan valmiiksi toukokuun palkat henkilöittäin ja siihen tehdään sopimusten mukaiset korotukset. Ohjelman käyttämisestä on annettu tarkempia ohjeita ja koulutusta.

Toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelun ja siihen perustuvan henkilöstösuunnittelun yhteydessä arvioidaan myös yhteistoimintamenettelyn tarve huomioiden yhteistoimintalaki. Jos hyvinvointialueen talousarvioehdotuksessa edellytetään sellaisia toimenpiteitä, joiden toteuttaminen todennäköisesti aiheuttaisi useita irtisanomisia, osa-aikaistamisia, lomautuksia taikka merkittäviä heikennyksiä henkilöstön palvelussuhteiden ehtoissa, toimenpiteitä on käsiteltävä yhteistoimintamenettelyssä ennen kuin aluehallitus tekee aluevaltuustolle lopullisen talousarvioehdotuksen. Jos tällaisia esityksiä (huomioiden myös nykyisen henkilöstön mahdolliset tehtävämuutokset) olisi mahdollisesti tulossa harkittavaksi osaksi taloussuunnitelma ja henkilöstösuunnitelmavalmistelua, tulee niistä olla yhteydessä alustavasti henkilöstöpäällikkö Emma-Leena Päckilään tai palvelussuhdepäällikkö Merja Virtaseen viimeistään talousarvioehdotuksen jättämiseen mennessä.

Suunnitteluohje:

- Suunnitelmaan sisältyvien, tuottavuutta parantavien uusien toimintamallien vaikutukset henkilöstöresursointiin huomioidaan suunnitelmassa täysimääräisesti.
- Lisäresursointitarpeet toteutetaan hyvinvointialueen henkilöstöä ja menoja lisäämällä ainoastaan siinä tapauksessa, että muita keinoja talouden tasapainottamiseksi löydetään riittävästi tavoitetasoon nähden, esim. vastaavalla palvelujen ostojen vähennyksellä.
- Sijaissuunnittelussa, erityisesti lyhytaikaisten poistumien resurssoinnissa huomioidaan hyvinvointialueen varahenkilöyksikön toiminta.

5.8. Käyttötalouslukujen valmistelu FPM-järjestelmään

Palveluyksikkökohtaiset vuoden 2025 talousarviosuunnitelmat käyttötalouslukujen osalta tulee olla syötettyinä ja tallennettuna FPM-taloussuunnittelujärjestelmään 21.8.2024 mennessä. Luvut syötetään tilitasolla.

Sisäiset myynnit suunnitellaan FPM-järjestelmään oman syöttöpohjan kautta syys-lokakuun aikana, kun ulkoisten erien suunnitelma on valmis. Sisäisen palvelun tuottaja vastaa, että tulo- ja menokirjaukset ovat yhdenmukaiset suunnittelupohjilla. Yleiskustannusyksiköiden sisäisiä vyörytyksiä ei käsitellä sisäiset erien syöttöpohjien kautta.

Palkkasuunnitteluosioon tulee olla tallennettuna tarvittavat muutokset henkilöstön työsuhteissa ja sijoittumisessa toimipisteittäin. Talousarviovaiheen henkilöstösuunnittelu tulee olla valmiina FPM-taloussuunnittelujärjestelmässä 21.8.2024 mennessä.

Edellä mainittujen talousarviotietojen syöttämisestä ja oikeellisuudesta vastaa kunkin kokonaisuuden taloustuki. Ko. henkilöt vastaavat osaltaan myös siitä, että palvelukokonaisuuksista vastaava johto on linjannut ja hyväksynyt tarvittavat muutokset ja lisäykset talousarviokehityksen puitteissa. Palvelujohdolla on FPM-järjestelmään lukuoikeudet käyttötalouden ja henkilöstösuunnittelun osioihin omien vastuualueidensa kokonaisuuksiin.

Investointisuunnitelmien osalta poistojen suunnitteluluvut tuotetaan järjestelmään keskitetysti.

5.9. Hankesuunnittelu

Hankkeiden suunnittelun tulee linkittyä vahvasti hyvinvointialueen strategiaan, strategian toimeenpano-ohjelmaan tai tuottavuusohjelmaan. Epävarmoja tai vielä hakuvaiheessa olevia hankkeita ei tuoda talousarvioon. Hankkeen varmistuttua ne käsitellään mahdollisina talousarviomuutoksina.

Hankekuvaukset kirjoitetaan keskitetysti strateginen johtaminen ja järjestäminen vastuualueen alle, jossa on taulukkopohja hankkeiden tiedoille. Jokaisesta hankkeesta kuvataan nimi, toiminta-aika, talousarvio, vastuutaho ja yhteys strategiaan/tuottavuusohjelmaan. Kuvaukseen tulee liittää maininta mille vastuu-/palvelualueelle kyseinen hanke on budjetoitu. Tutkimushankkeita ei tuoda talousarviokirjaan, ei myöskään sellaisia hankkeita, joissa hyvinvointialue toimii vain kumppanina eikä omarahoitusosuutta ole.

Jatkossa ulkopuolisten rahoittamista kehittämishankkeista (ei tutkimushankkeista), joita Keski-Suomen hyvinvointialueelle haetaan, tulee keskustella yhdessä strateginen johtaminen ja järjestäminen vastuualueen kanssa, jolloin sovitaan myös hankkeen sijoittuminen, budjetointi, hallinnointi ja seuranta.

5.10. Hankintasuunnittelu

Hankintojen tulee perustua hyvinvointialueen valtuuston hyväksymään talousarvioon ja aluehallituksen hyväksymään vuosittaiseen hankintasuunnitelmaan. Kaikissa hyvinvointialueen hankinnoissa noudatetaan niiden arvosta riippumatta hankintalain yleisiä oikeusperiaatteita, eli hankinnat toteutetaan tasapuolisesti ja syrjimättömästi, avoimesti sekä suhteellisuuden vaatimukset huomioiden. Hyvinvointialueen hankinnoissa tulee noudattaa sopimushallinnanohjeistusta ja hankintaohjetta sekä lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016).

Hankintapäätösten toimivalta on määritelty hyvinvointialueen hallintosäännön 78 §:ssä. Hankintaohjeessa on selostettu keskeiset hankinnan periaatteet ja menettelytavat, joita

organisaation toteuttamissa hankinnoissa noudatetaan.

Toimialojen tulee vuosittaisessa talousarvio- ja toimintasuunnitelmien laatimisen yhteydessä kartoittaa tulevan vuoden hankintatarpeet ja laatia hankintasuunnitelma. Hankintojen suunnittelu on osa vuosittaista talousarvionsuunnittelua ja toimialueiden tulee hankintojen suunnittelussa ja toteutuksessa ottaa huomioon toimintaan kohdennettujen määrärahojen riittävyys. Hankintatarve voi muodostua uudesta hankintatarpeesta tai umpeutuvasta hankintasopimuksesta. Alustavaa suunnittelua tulee kuitenkin tehdä samalla taloussuunnitelman toteuttamisajalle.

Tulevat vuoden 2025 hankintatarpeet ilmoitetaan hankintasuunnitelmalle Hankintasuunnitelma 2025 –lomakkeella (Polku-intra -> työn tueksi -> Hankinnat -> Hankintaohje ja hankintastrategia). Hankinnat tulee olla ilmoitettuna 21.8.2024 mennessä. Hankintasuunnitelmaan tulee ilmoittaa kaikki kynnyksiarvon ylittävät hankinnat jokaiselta toimialueelta. Ilmoitettavasta hankinnasta tulee olla mm. tiedot:

- Hankinnan lyhyt kuvaus
- Hankinnan ja sopimuksen vastuuhenkilö, palvelualue
- Onko hankinnassa huomioitu hyvinvointialueen kokonaisuus
- Hankinnan ennakoitu sopimuksen vuosittainen arvo
- Sopimusaika
- Palveluhankinnassa Keski-Suomen Hyvinvointialueella tulee huomioida monituottajamallin mukainen tuotantotapa-analyysi tai kustannusten edullisuusvertailu ostopalvelun ja oman tuotannon kesken. Tulee huomioida mitä järjestämislain 8, 12 ja 15 §:ssä säädetään sote-palvelujen hankinnoista yksityiseltä palveluntuottajalta
- Hankinta on käsitelty vastuualueen ja toimialueen johtoryhmissä

Talousarviosuunnittelun yhteydessä päätetään kyseisen vuoden hankintojen toteuttamisesta. Hankintasuunnitelma ohjaa hankintojen resurssoinnin ja määrittelyn omasta ja ostettavasta hankintapalvelusta sekä mahdollisuuksista liittyä yhteishankintoihin. Talousarviokauden aikana hankintasuunnitelmaa voidaan täydentää 1 krt/vuosi.

Hankintasopimukset löytyvät Cludia -sopimushallintajärjestelmästä. Hankintapalveluissa seurataan keskitettyjä toimialariippumattomia tavarahankintasopimuksia. Muilta osin sopimuseuranta tehdään palvelualueilla.

Hankinnan käynnistää palvelualue, joka vastaa hankintasopimuksesta, sopimuksen seurannasta ja hankittavasta kohteesta. Kilpailutustarpeet hankintasuunnitelman mukaisesti käynnistetään Hankintapalvelujen tukipyntölomakkeen kautta. Järjestelmähankinnat käynnistetään

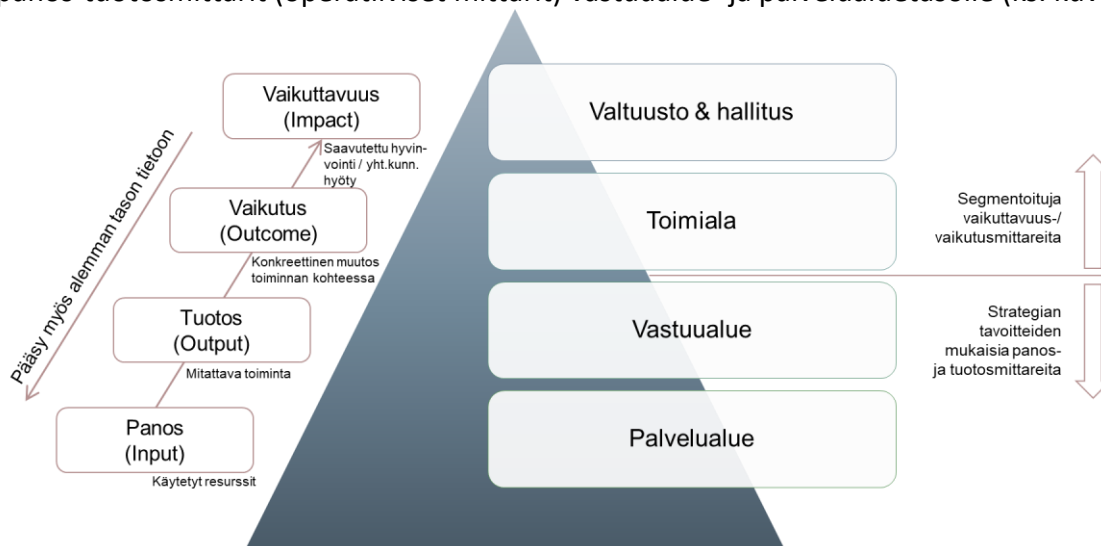
Tietohallinnon kautta.

Hyvinvointialueella on päätetty pienhankintarajaksi 20.000 euroa. Pienhankinta on kilpailutettava aina silloin, kun hankinnan ennakoitu arvo on 20.000 euroa tai enemmän eikä hankinnan kilpailuttamatta jättämiselle ole erityisiä perusteita. Lisäksi kaikista pienhankinnoista, joiden arvo on 20.000 euroa tai yli, tulee laatia perusteltu hankintapäätös sekä kirjallinen hankintasopimus.

Hyvinvointialueella investointihankinnoilla tarkoitetaan 10.000 € (alv 0 %) ylittäviä yksittäisiä kalusto-, laite- ja järjestelmähankintoja. Kaikkia investointeja ja investointeja vastaavia uusia sopimuksia (esim. leasingsopimukset ja vuokrasopimukset) koskee tiukka sääntely ja hyvinvointialueella voidaan tehdä investointihankintoja ainoastaan ministeriöiden hyväksymän hyvinvointialueen investointisuunnitelman mukaisesti. kts. Toiminta- ja talousarviosuunnitelman laadintaohjeen kohta 6.

5.11. Strategiset mittarit

Hyvinvointialueen strategian mittaristo on luotu syksyllä 2022. Se päivitettiin keväällä 2023 sekä uudelleen vuoden 2024 talousarvioprosessin yhteydessä syksyllä 2023. Mittariston rakenne perustuu malliin, jossa keskeisimmät toiminnan tunnusluvut sekä vaikuttavuusmittarit on sijoitettu aluevaltuusto- ja hallitustasolle, toiminnan vaikutusta kuvaavat mittarit toimialatasolle sekä ns. panos-tuotosmittarit (operatiiviset mittarit) vastuualue- ja palvelualue tasolle (ks. kuvio alla).



Kuvio X. Hyvinvointialueen strategian mittariston rakenne

5.11.1. Valtuusto- ja hallitustason mittarit

Vuoden 2025 talousarviokirjassa määritellään **vain hyvinvointialuestrategiasta johdetut valtuusto- ja hallitustason mittarit**. Kullekin em. mittarille on määritelty tavoitetaso koko strategiakaudelle, eli vuodelle 2030. Sen lisäksi kullekin vuodelle määritellään TA-prosesseissa vuosikohtaiset tavoitteet, joiden määrittämien välitavoitteiden kautta vuoden 2030 tavoitetaso on saavutettavissa (so. vuoden 2025 TA:ssa vuoden 2025 tavoitetaso). Strateginen mittaristo pysyy koko strategiakauden ajan lähtökohtaisesti samana. Mittaristoa (= mitattavaa toiminnan kohdetta) ei pääsääntöisesti ole tarkoitus vuositasolla muuttaa, jotta tietojen vertailtavuus ja mittariston pitkän aikavälin ohjausvaikutus säilyvät. Tarvittaessa toiminnan luonteessa, lainsäädännössä tms. tapahtuvista **olennaisista** muutoksista johtuen voidaan kuitenkin myös yksittäisiä mitattavia kohteita muuttaa, poistaa tai lisätä. Tässä on kuitenkin keskeistä se, että mitattavalla kohteella tulee olla merkitystä nimenomaisesti hyvinvointialueen strategian toimeenpanon kannalta. Jokin mittari saattaa sinänsä olla merkityksellinen toiminnan operatiivisen tai taktisen ohjauksen kannalta, mutta sillä ei välttämättä ole **ohjausvaikutuksellista** kytkeä strategian toimeenpanoon. Koko strategian mittariston tai yksittäisen mittarin **muuttamisesta** (ml. poistamisesta tai uuden lisäämisestä) tulee aina ennalta vuosikellon mukaisesti sopia Strategisen johtamisen ja järjestämisen vastuualueen kanssa.

Jokaiselle valtuusto- ja hallitustason mittarille tulee toiminnasta vastaavan määritellä tavoitetaso vuodelle 2025 (ellei sitä määritelty jo vuoden 2024 talousarvion yhteydessä tai ellei tavoitetasoa tarvitse muuttaa). Mittarien tavoitearvojen tulee tukea strategiakauden 2030 tavoitetason saavuttamista, eikä yksittäisen mittarin tavoitetaso voi olla laadullisesti tai määrällisesti heikompi kuin aiempina vuotena, ellei tälle ole erityisiä perusteita. Kunkin mittarin tulee siten osoittaa toiminnan tasaista laadullista kehittymistä.

Strategian mittareiden toteumista raportoidaan osana osavuosikatsauksia neljä kertaa vuodessa. Erityistä huomiota kohdistetaan strategian mittareiden **toteutumien analyysiin**; jatkossa esitetään lukuarvojen ja liikennevalojen lisäksi myös sanallinen arvio tilanteesta (kuten mm. onnistumiset tai mahdolliset tarvittavat korjaavat toimenpiteet).

5.11.2. Toimiala-, vastuualue- ja palvelualueasetetut mittarit

Aiemmin talousarvion yhteydessä on asetettu strategiasta johdettuja tai muuten toimintaa kuvaavia mittareita myös toimiala-, vastuualue- sekä palvelualueetasolle. Näitä johtamisen ja ohjauksen tunnuslukuja ja niistä johdettavaa mittaristoa ollaan kehittämässä erillisessä projektissa vuoden 2024 aikana. Kehitystyön tuloksena tullaan ottamaan käyttöön mittaristo ja ns. johdon työpöytä, johon profiililähtöisesti (hyvinvointialuejohtaja – toimialajohtaja – vastuualuejohtaja – palvelualuejohtaja – palvelupäällikkö – palveluvastaava) kootaan keskeiset operatiivisen päivittäis- ja taktisen johtamisen tunnusluvut sekä hyvinvointialueen koottu tilannekuva. Tätä johdon työpöydän mittaristoa ja sen toimintaa kuvaavia tunnuslukuja ylläpidetään erillisen vuosikellon mukaisessa prosessissa, **eikä niitä kirjata talousarvioon**.



Keskeiset toimintaa kuvaavat tunnusluvut sekä niille vuosittain asetettavat tavoitetasot kirjataan jatkossa vuotuisiin **käyttösuunnitelmiin** erillisen ohjeistuksen mukaisesti. Näiden tunnuslukujen seuranta toteutetaan myös em. johdon työpöydälle. Toimenpide liittyy myös tarkastuslautakunnan kokouksessaan 02.11.2023 § 95 tekemää päätöstä, jonka mukaan ”talousarviokirjaan muodostetut mittarit ovat tarpeellisia, mutta osa mittareista kohdentuu liian operatiivisiin asiakokonaisuuksiin ollakseen suoraan valtuuston tarkastelun alaisia.”

Johdon työpöytä on tullaan vuoden 2025 aikana rakentamaan myös erillinen näkymä kuukausi- ja neljännesvuosiraportointia varten. Sen käyttöönoton myötä ko. raportointi toteutetaan työpöydän tilannekuvan kautta lisäten siihen vastaavan johtajan tai päällikön kirjallisen tilanneanalyysin (kuten yllä strategian mittareiden kohdalla).

5.11.3. Asiakastyytyväisyysmittarit

Asiakastyytyväisyyttä ja -kokemusta koskevat mittarit ovat kaikille (sisäisille ja ulkoisille) toiminnoille yhteisiä, joita seurataan ensisijaisesti kansallisten mittareiden mukaisesti. Vuoden 2025 aikana otetaan käyttöön hyvinvointialueen yhteinen keskitetty asiakaspalautetiedon hallintajärjestelmä, jolla em. mittaritieto kerätään ja analysoidaan. Rakenteellisesti asiakastyytyväisyyttä mitataan edellä todetusti kaikissa toiminnoissa ja toiminnan tasoilla yhteneväisellä tavalla (pois lukien kohdennetut, tapauskohtaiset kyselyt) Sen tulokset raportoidaan kuten edellä toimiala- jne. tason mittarit johdon työpöydällä siten, että tuloksista voidaan (palautteen rakenteesta ja määrästä riippuen) erottaa toiminnan eri tasot (yksiköt, toimipisteet jne.). Integraatio johdon työpöytä pyritään toteuttamaan vuoden 2025 aikana.

5.12. Riskien arviointi

Osana talousarvion sekä -suunnitelman valmistelua arvioidaan toimintaa uhkaavia riskejä. Arviointi tarkoittaa riskien tunnistamista, -hallintakeinojen määrittelyä, sekä jatkuvuudenhallintaa jos riski realisoituu hallintatoimenpiteistä huolimatta.

a) Arviointi toteutetaan **palvelualueittain** kirjaamalla palvelualueen riskien arviointi -alalukuun tiiviisti vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

1. riskien tunnistaminen – kuvaa asiat, jotka voisivat toteutuessaan uhata toimintaa tai tavoitteiden toteutumista (esimerkiksi henkilöstön saatavuusongelmat voivat aiheuttaa palvelupoikkeamia, tai kustannusten hallitsematonta kasvua).
2. riskienhallinta - kuvaa keinoja, joiden avulla pyritään estämään riskin realisoidumisen (esimerkiksi rekrytoinnin tehostaminen tai toimintamallien muokkaaminen).

3. jatkuvuudenhallinta - kuvaa menettelyt, joiden avulla varmistatte toiminnan jatkuvuuden, mikäli riski hallintatoimenpiteistä huolimatta toteutuu (esimerkiksi yhteistyön lisääminen muun oman toiminnan, tai yhteistyökumppaneiden kanssa).

b) **Vastuualueet** koostavat palvelualueiden teksteistä riskiluokitellun tiivistelmän toimintavuoden 2025 riskeistä ja hallintatoimenpiteistä vastuualueen Riskien arviointi riskiluokittain -alalukuun (pituus noin puoli sivua):

1. Strategiset riskit ovat vaikutuksiltaan merkittäviä tapahtumia, jotka toteutuessaan uhkaavat hyvinvointialueen strategisten tavoitteiden tai perustehtävän toteutumista.
2. Operatiivisia eli toiminnallisia riskejä voivat olla toimintaa ohjaavien prosessien virheellisyys, toimimattomat järjestelmät tai epäonnistumiset itse toiminnassa.
3. Taloudellinen riski tarkoittaa uhkaa merkittävästä menojen ylittymisestä tai tulojen alittumisesta.
4. Vahinkoriskejä ovat ennalta-arvaamattomat epätoivotut tapahtumat, kuten onnettomuudet. Vahinkoriski voi toteutuessaan aiheuttaa taloudellisia menetyksiä tai häiriöitä toimintaan.

c) Hyvinvointialueen johtoryhmä arvioi riskienhallintajohtajan esityksestä hyvinvointialueen strategisia riskejä palvelu- ja vastuualueiden riskiarvioiden perusteella.

6. Investointien budjetointi

Hyvinvointialuelain 16 §:n mukaan hyvinvointialueen on vuosittain laadittava investointisuunnitelma seuraavaa tilikautta seuraavien neljän tilikauden aikana aloitettavista hyvinvointialuekonsernin investoinneista ja niiden rahoituksesta. Hyvinvointialuelain 15–16 §:n mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi. Investoinnilla tarkoitetaan kirjanpidollisessa mielessä hankintaa, jota voidaan hyödyntää palvelutoiminnassa tai joka tuottaa tuloa useampana vuonna. Investointi voi olla esim. rakennuksen, koneiden ja laitteiden hankinta tai niiden perusparantaminen tai muu pitkävaikutteinen meno kuten tietojärjestelmän hankinta.

Hyvinvointialueen taseeseen kirjattavien investointien lisäksi hyvinvointialueen tulee investointisuunnitelmassa esittää tiedot edellä kuvattuja investointeja vastaavista sopimuksista, joita ovat mm. pitkäaikaiset toimitilojen vuokrasopimukset sekä muut sopimukset, joilla sitoudutaan useampaa vuotta koskevaan sopimukseen esim. tietojärjestelmähankkeeseen.

Lisäksi investointisuunnitelman tulee sisältää em. hyödykkeiden suunnitellut luovutukset. Investointisuunnitelmassa kuvataan myös rahavarojen käyttö investointien rahoittamiseen sekä muu investointien rahoitus kuten mahdolliset investointituet. Investoinnit ja luovutukset voidaan esittää merkittäviä investointeja lukuun ottamatta hyödykeryhmittäin eli esim. kaikkia irtaimen omaisuuden hankintoja ei tarvitse yksilöidä.

Investointisuunnitelma 2026–2029 hyväksytään talousarvion yhteydessä joulukuun aluevaltuustossa. Investointisuunnitelmat 2024–2027 ja 2025–2028 on hyväksytty aluevaltuustossa syksyllä 2023 ja toimitettu ministeriöön vuoden 2023 lopulla. Vuoden 2025 investointisuunnitelmaan ilmenevät muutostarpeet tulee käsitellä suunnitelman muutosmenettelyn kautta. Vuosien 2025 - 2028 investointisuunnitelmaan esitettävät muutokset valmistellaan samaan aikaan vuosien 2026 - 2029 suunnitelmaesitysten kanssa luvussa 4 kuvatun aikataulun mukaisesti. Investointisuunnitelmilla voidaan esittää maksimissaan investointeja siitä määrästä, johon on osoitettavissa rahoitus.

Rahoituskehyksen suunnittelutiedoin käytettävissä olevalla rahoituksella vuodelle 2025 ei pystytä rahoittamaan kaikkia investointisuunnitelmassa esitettyjä investointeja. Näin ollen investointisuunnitelmasta vuodelle 2025 tulee karsia noin 7,6 milj. euron edestä sitoutumisvuosittain esitettyjä investointeja.

Investointisuunnitelma laaditaan hyvinvointialueen operatiivisen päätösprosessin mukaisesti, jossa kukin investointien koordinointi- ja priorisointiryhmä valmistelee esityksen oman aihealueensa investoinneista. Ns. pakollinen puoltaja ja päättäjä hyväksyvät esitykset.

Vuonna 2024 koordinointi- ja priorisointiryhmät ja niiden puheenjohtajat ovat:

- tilatyöryhmä, pj tilapalvelujohtaja
- kalustotyöryhmä, pj palvelutuotannon tukipalveluiden vastuualuejohtaja
- lääkintälaitetyöryhmä, pj johtajaylilääkäri
- ICT-työryhmä, pj tietohallintojohtaja.

Tulevan investointisuunnitelman investointitarpeet valmistellaan koordinointi- ja priorisointiryhmien (ryhmien puheenjohtajien ja taloustuen) kautta. Ryhmät ohjeistavat investointisuunnittelun tarvittaessa vastuualueiden suuntaan. Investointisuunnitelman täytäntöönpano, muutostarpeet ja uudelleenkohdennukset käsitellään koordinointi- ja priorisointiryhmien kautta.

Erityisenä huomiona koskien laite- ja kalustohankintoja, joiden pääasiallinen rahoitustapa on useilla toiminnoilla ollut leasing-rahoitus. Laite- ja kalustohankinnat merkitään investointeja vastaavien sopimusten ryhmään, ellei ilmene erityisiä perusteita hankkia kyseistä hyödykettä suoraan omaan taseeseen. **Vuotuiset leasing-maksut tulee kunkin toimialan huomioida käyttötalousbudjetissaan.**

7. Käyttösuunnitelmien laatiminen

Hyvinvointialueita koskevan lain 43 §:n mukaan aluehallituksen tulee vastata hyvinvointialueen hallinnosta ja taloudenhoidosta. Talousarvion noudattamisen täsmentämiseksi laaditaan hallintosäännön mukaisesti toimialakohtaiset käyttösuunnitelmat talousarvion hyväksymisen jälkeen viimeistään alkuvuoden 2025 aikana.

Talousarviossa on määritelty aluevaltuustoon nähden sitovat määrärahat sekä esitetty määrärahajako palvelualueetasolla. Käyttösuunnitelmissa määrärahat on jaettu organisaation palveluyksiköitasolle sekä kuvattu palveluyksiköiden toiminta. Käyttösuunnitelmien lisäksi talousarviojärjestelmään on tehty määrärahojen jako organisaation toimipistetasolle. Käyttösuunnitelmia hyödynnetään talouden seurannassa ja johtamisessa.

Keski-Suomen hyvinvointialueen hallintosäännön 73 §:n mukaan aluehallitus hyväksyy talousarvioon perustuvan käyttösuunnitelmansa. Käyttösuunnitelma voi muodostua myös sopimusohjausmalliin liittyvistä sopimuksista. Toimielin voi siirtää käyttösuunnitelman hyväksymistä koskevaa toimivaltaa alaiselleen viranhaltijalle.

Hallintosäännön 33 - 35 §:n mukaan

- toimialajohtaja päättää aluehallituksen sitovuustasoissa olevien toimialan määrärahojen siirroista toimialan sisällä vastuualueiden välillä
- vastuualuejohtaja päättää aluehallituksen sitovuustasossa olevien vastuualueen määrärahojen siirroista vastuualueen sisällä palvelualueiden välillä
- palvelujohtaja päättää aluehallituksen sitovuustasossa olevien palvelualueen määrärahojen siirroista palvelualueen sisällä palveluyksiköiden välillä.